T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

DEPREM BÖLGESİNDE YER ALAN KONTEYNER KENTLERDE ÇALIŞAN AFAD GÖREVLİLERİNİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALGILARININ VE TÜKENMİŞLİKLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA METE

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi ALİYE KAŞARCI HAKAN

İSTANBUL, 2025

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

DEPREM BÖLGESİNDE YER ALAN KONTEYNER KENTLERDE ÇALIŞAN AFAD GÖREVLİLERİNİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALGILARININ VE TÜKENMİŞLİKLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA METE

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi ALİYE KAŞARCI HAKAN
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Sertaç TEMUR
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Tolga BARIŞIK

İSTANBUL, 2025

T.C.
İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZ ONAY BELGESİ

İş Sağlığı ve Güvenliği Tezli Yüksek Lisans Programı 22111101002 numaralı öğrencisi Mustafa METE'nin **"DEPREM BÖLGESİNDE YER ALAN KONTEYNER KENTLERDE ÇALIŞAN AFAD GÖREVLİLERİNİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALGILARININ VE TÜKENMİŞLİKLERİNİN İNCELENMESİ"** adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunu 09.05.2025 tarih ve 2025/10 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliğiyle Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 26/05/2025

Dr. Öğr. Üyesi Aliye KAŞARCI HAKAN
Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Sertaç TEMUR
Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Tolga BARIŞIK
Jüri Üyesi

ETİK BEYAN

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tezde;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,

- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

28 / 05 / 2025

Mustafa METE

ÖNSÖZ

Araştırma sürecimi özveriyle takip edip beni yönlendiren ve kıymetli görüşleriyle çalışmama yön veren değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Aliye KAŞARCI HAKAN'a kalpten teşekkür ederim.

Hem ders döneminde hem de tez döneminde bilgilerinden istifade ettiğim değerli hocalarım Prof. Dr. Hafiz Hulusi ACAR, Dr. Öğr. Üyesi Tolga BARIŞIK, Dr. Öğr. Üyesi Tahsin Ayhan KEPEKLİ ve Öğr. Gör. Dr. Filiz ALBAYRAK hocalarıma çok teşekkür ederim.

Araştırma verilerinin toplanmasında bana yardımcı olan AFAD kuruluşuna ve tüm AFAD çalışanlarına çok teşekkür ederim. Bu süreçte bana yardımcı olan arkadaşlarım ve aileme gönülden teşekkür ederim.

İSTANBUL, 2025 Mustafa METE

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN i

ÖNSÖZ ii

İÇİNDEKİLER iii

TABLOLAR LİSTESİ vi

ŞEKİLLER LİSTESİ viii

KISALTMALAR LİSTESİ ix

ÖZET x

ABSTRACT xii

1. GİRİŞ 1

1.1. Problem Durumu 1

1.2. Araştırmanın Önemi 5

1.3. Hipotezler 6

1.4. Sınırlılıklar 7

1.5. Varsayımlar 7

1.6. Temel Kavramlar 8

2. GENEL BİLGİLER 9

2.1. AFAD 9

2.1.1. Afetlerde iletişimin önemi 9

2.1.2. Afet ve acil durum yönetimi başkanlığı (AFAD) 12

2.2. İş Sağlığı ve Güvenliği 11

2.2.1. İş sağlığı ve güvenliğinin kavramsal yapısı 11

2.2.2. İş sağlığı ve güvenliğinin önemi 12

2.2.3. İş sağlığı ve güvenliğinin amaçları 14

2.2.4. İş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişimi 14

2.2.5. İş sağlığı ve güvenliğinin hukuki zemini 15

2.3. Tükenmişlik 17
2.3.1. Tükenmişliğin belirtileri 18
2.3.2. Tükenmişliğin evreleri 21
3. GEREÇ VE YÖNTEM 23
3.1. Araştırmanın Modeli 23
3.2. Evren ve Örneklem 23
3.3. Veri Toplama Araçları 24
3.3.1. Kişisel bilgi formu 24
3.3.2. İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçeği 24
3.3.3. Maslach tükenmişlik ölçeği 24
3.4. Verilerin Analizi 25
4. BULGULAR 27
4.1. Araştırma Verilerinin Dağılımına Yönelik Bulgular 27
4.2. Katılımcıların Demografik Verilerine Yönelik Bulgular 28
4.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Algısına Yönelik Bulgular 36
4.4. Tükenmişliğe Yönelik Bulgular 41
4.5. İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı ile Tükenmişlik Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular 52
5. TARTIŞMA VE SONUÇ 55
5.1. Tartışma 55
5.2. Sonuç 60
5.3. Öneriler 63
6. KAYNAKLAR 64
EKLER 75
EK-1: Kişisel Bilgi Formu 75
EK-2: İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı Ölçeği 77

EK-3: Maslach Tükenmişlik Ölçeği..... 78

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1 : Verilerin dağılım bilgileri 28
Tablo 4.2: AFAD görevlililerinin cinsiyet bilgileri..... 29
Tablo 4.3 : AFAD görevlililerinin yaş grubu bilgileri 30
Tablo 4.4 : AFAD görevlililerinin eğiitm düzeyi bilgileri 31
Tablo 4.5 : AFAD görevlililerinin mesleki kıdem bilgileri..... 32
Tablo 4.6 : AFAD görevlililerinin daha önce deprem bölgesinde çalışma durumu bilgileri 33
Tablo 4.7 : AFAD görevlililerinin deprem bölgesinde çalışma süresi bilgileri 34
Tablo 4.8 : AFAD görevlililerinin mesleki dal bilgileri..... 35
Tablo 4.9 : AFAD görevlililerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının cinsiyete göre karşılaştırılması 36
Tablo 4.10 : AFAD görevlililerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının yaş grubuna göre karşılaştırılması 37
Tablo 4.11 : AFAD görevlililerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının eğitim düzeyine göre karşılaştırılması 38
Tablo 4.12 : AFAD görevlililerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının mesleki kıdeme göre karşılaştırılması 39
Tablo 4.13 : AFAD görevlililerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının deprem bölgesinde çalışma süresine göre karşılaştırılması..... 40
Tablo 4.14 : AFAD görevlililerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının mesleki dala göre karşılaştırılması 41
Tablo 4.15 : AFAD görevlililerinde tükenmişliğin cinsiyete göre karşılaştırılması . 42
Tablo 4.16 : AFAD görevlililerinde tükenmişliğin yaş grubu kapsamında karşılaştırılması 43
Tablo 4.17 : AFAD görevlililerinde tükenmişliğin eğitim düzeyine göre karşılaştırılması 45
Tablo 4.18 : AFAD görevlililerinde tükenmişliğin mesleki kıdeme göre karşılaştırılması 47
Tablo 4.19 : AFAD görevlililerinde tükenmişliğin daha önce deprem bölgesinde çalışma durumuna göre karşılaştırılması..... 49

Tablo 4.20 : AFAD görevlilerinde tükenmişliğin mesleki dalı kapsamında karşılaştırılması 51
Tablo 4.21 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişlik arasındaki ilişki 53
Tablo 4.22 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının tükenmişlik üzerindeki etkisi 54

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1 : Çalışma sürecinin detayları 25
Şekil 4.1 : AFAD görevlililerinin cinsiyet dağılımı 29
Şekil 4.2 : AFAD görevlililerinin yaş grubu dağılımı 30
Şekil 4.3 : AFAD görevlililerinin eğiitm düzeyi dağılımı 31
Şekil 4.4 : AFAD görevlililerinin mesleki kıdem dağılımı 32
Şekil 4.5 : AFAD görevlililerinin daha önce deprem bölgesinde çalışma durumu dağılımı 33
Şekil 4.6 : AFAD görevlililerinin deprem bölgesinde çalışma süresi dağılımı 34
Şekil 4.7 : AFAD görevlililerinin mesleki dal dağılımı 35

KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD : Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

ANOVA : Analysis of Variance

ILO : Uluslararası Çalışma Örgütü

İSG : İş Sağlığı ve Güvenliği

SPSS : Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

ÖZET

DEPREM BÖLGESİNDE YER ALAN KONTEYNER KENTLERDE ÇALIŞAN AFAD GÖREVLİLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ALGILARININ VE TÜKENMİŞLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmada, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerin iş sağlığı ve güvenliği algılarının ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi konu edinilmiştir. Bu konudan hareketle, araştırmanın tarama modelinde yürütülmesine karar verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın evrenini deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan bütün AFAD görevlileri oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise 513 görevliden oluşmaktadır. Araştırma sürecinde, AFAD görevlilerinin demografik özellikleri araştırmacının geliştirdiği Kişisel Bilgi Formu; iş sağlığı ve güvenliği algıları Kocaay (2020)'ın geliştirdiği "İş Sağlığı ve Güvenliği Yeterlilik Algısı Ölçeği" ve tükenmişlik düzeyleri ise Maslach ve Jackson (1981)'ın geliştirdiği "Maslach Tükenmişlik Ölçeği" ile saptanmış olup bu verilerin analizinde SPSS-29 istatistik programı kullanılmıştır. Bu doğrultuda analizler; bağımsız gruplar t testi, ANOVA, pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak yapılmıştır.

Araştırma sonunda, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının yaş grubu, eğitim durumu ve deprem bölgesinde çalışma süresine göre anlamlı düzeyde fark gösterdiği; cinsiyet, mesleki kıdem ve meslek dalına göre ise anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet, yaş grubu ve deprem bölgesinde çalışma süresine göre anlamlı düzeyde fark gösterdiği; eğitim durumu, mesleki kıdem ve meslek dalına göre ise anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algıları ile tükenmişlikleri arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, deprem bölgesinde yer alan konteyner

kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının tükenmişlik düzeyleri üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem Bölgesi, AFAD, İş Sağlığı ve Güvenliği, Tükenmişlik.

Mustafa METE, 2025

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY PERCEPTIONS AND BURNOUT OF AFAD OFFICERS WORKING IN CONTAINER CITIES LOCATED IN THE EARTHQUAKE ZONE

The subject of this research is to examine the occupational health and safety perceptions and burnout levels of AFAD officers working in container cities located in the earthquake zone. Based on this issue, it was decided to conduct the research in a survey model. In addition, the population of the research consists of all AFAD officers working in container cities located in the earthquake zone. The sample group consists of 513 officers. During the research process, the demographic characteristics of AFAD officers were collected through the Personal Information Form developed by the researcher; occupational health and safety perceptions were determined with the "Occupational Health and Safety Competence Perception Scale" developed by Kocaay (2020) and burnout levels were determined with the "Maslach Burnout Scale" developed by Maslach and Jackson (1981). SPSS-29 statistics were used in the analysis of these data. program was used. In this direction, the analyses were conducted using independent groups t test, ANOVA, Pearson correlation analysis and multiple linear regression analysis.

At the end of the research, it was concluded that the occupational health and safety perceptions of AFAD officers working in container cities located in the earthquake zone showed a significant difference according to age group, education level and length of service in the earthquake zone; however, there was no significant difference according to gender, professional seniority and branch of profession. In addition, it was concluded that the burnout levels of AFAD officers working in container cities located in the earthquake zone showed a significant difference according to gender, age group and length of service in the earthquake zone; however, there was no significant difference according to education level, professional seniority and branch of profession. In addition, it was concluded that there was a negative significant relationship between the occupational health and safety perceptions and burnout of

AFAD officers working in container cities located in the earthquake zone. Finally, it was concluded that the occupational health and safety perceptions of AFAD officers working in container cities located in the earthquake zone had a predictive effect on the burnout levels.

Keywords: Earthquake Zone, AFAD, Occupational Health and Safety, Burnout.

Mustafa METE, 2025

1. GİRİŞ

Bu bölümde, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişliklerinin incelenmesine dair yürütülen bu araştırmanın giriş bilgisi sunulmuştur. Bu sunumda, öncelikle araştırmanın problem durumu açıklanmıştır. Bu açıklamada AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişliklerinin incelenmesine dair gerekçeler verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın literatür için önemine değinilmiş olup hipotezleri sıralanmıştır. Daha sonra yürütülen araştırmada karşılaşılan sınırlılıklar ile kabul edilen varsayımlar ifade edilmiştir. Son olarak ise deprem, AFAD, iş sağlığı güvenliği ve tükenmişlik gibi araştırmanın temel kavramları açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Doğal afetler, tarih boyunca insanlar üzerinde tehdit oluşturmuş olaylardır. Doğal afetler kapsamında, insanların can ve mal kayıpları yaşanmaktadır. Dünya genelinde her yıl binlerce kişi doğal afetler sebebiyle evlerini, ailelerini ve daha kötüsü ise yaşamlarını kaybetmektedir (Zhong vd., 2022). Patlama, deprem, sel, toprak kayması, kaya düşmesi, çığ, volkanik patlama benzeri doğal sebepler temelli tehlikelerin insanların yaşamları üzerinde sürekli şekilde tehdit oluşturduğu bilinmektedir. İnsanlar üzerinde yıkıcı etkisi bulunan bu afetlerden birisi de depremdir (Kolukırık ve Tuna, 2009).

Depremler, yer kabuğunda meydana gelen kırılmalara bağlı olarak aniden oluşan titreşimlerin dalgalar halinde yayılması ve geçtikleri yerler ile yer yüzeyini sallamasıdır (Zhao vd., 2019). Bu bağlamda, dünyanın üst tabakasında yer alan yer kabuğunun beklenmedik biçimde enerji boşalmasına maruz kalmasıyla meydana gelen sismik dalgaların doğal sonucuna bağlı şekilde depremlerin oluştuğu söylenebilir (Özata ve Limoncu, 2014). Depremlerin etkinlik alanlarıyla şiddet düzeyleri yükseldikçe insanların can ve mal kayıpları üzerindeki etkisinin daha yıkıcı hale geldiği bilinmektedir (Bilik, 2015).

Geçmişten günümüze değin Türkiye'de pek çok yıkıcı depremin gerçekleşmesine ve insanların ağır mal ve can kayıplarına maruz kalmasına paralel olarak mevcut sosyal düzenin bozulduğu ve toplum içinde korku ortamına zemin hazırlandığı bilinmektedir (Avlar vd., 2023). Bu durum da hem deprem bölgesinde yaşayan insanlar hem de diğer vatandaşlar üzerinde psikolojik sorunları beraberinde getirmektedir. Deprem bölgesinde yaşayan insanlar için psikolojik sorunlara ek olarak bazı fiziksel ve fizyolojik sorunlar da söz konusu olmaktadır. Bunlardan birisi de deprem bölgesinde yaşayan ve evlerini kaybetmiş ya da güvenlik sebebiyle evinde kalamayan insanların barınma sorunudur (Öztürk, 2013).

Deprem bölgelerinde barınma probleminin minimum düzeye getirilebilmesi adına ülkemizde ve dünyadaki pek çok ülkede çadır kentler ya da konteyner kentler kurulmaktadır (Özeren, 2015). Bu kentler, genel olarak geçici yerleşim yeri niteliğinde olsa da bazen insanlar bu kentlerde aylar ve hatta yıllar boyu kalabilmektedir (Ay ve Avşaroğlu, 2010). Geçici yerleşim yerlerinin hedefleriyle uyumlu şekilde kurulması, buna ek olarak yerleşim yerlerinde eğitim, sağlık ve diğer sosyal faaliyetlerin sağlıklı şeklilde yürütülebilmesi adına yerleşim yerlerinde çalışan personelin ilgili alanda uzmanlığa sahip olması son derece önemlidir (Şengül ve Turan, 2012).

Deprem bölgelerinde geçici olarak kurulan çadır ve konteyner kentler, kurulma sürecinde bazı riskleri de taşımaktadır. Örneğin; salgın hastalık, artçı şokların beraberinde getirdiği problemlere bağlı olarak meydana gelen sorunlar o bölgede yaşayan insanlara ek olarak konteyner kentlerde çalışan bireylerin yaşamları için de tehdit edici bir unsur olabilmektedir. Bu durum, bilhassa o yerde çalışan insanların İSG uygulamaları hakkında hem bilinçli hem de bilgili olmalarına zorunluluk getirmektedir (Yılmaz, 2012). Fakat yapılan literatür taraması sonunda deprem sonrası dönemde kurulan konteyner kentlerde görev yapan AFAD personelinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının ele alındığı çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür.

Deprem bölgesindeki görevli AFAD çalışanlarının İSG algılarının yüksek düzeyde olması görevlerini daha verimli biçimde yürütmelerine zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, çalışılan yerde daha düşük seviyede mesleki tükenmişlik yaşamalarını sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Çünkü günümüzde meslek yaşamının en sık karşılaşılan problemlerinin başında mesleki tükenmişlik gelmektedir. Nitekim yürütülen pek çok çalışma, farklı mesleklerde tükenmişliğin yüksek düzeyde olduğunu ve bunun pek çok probleme zemin hazırladığını işaret etmektedir (Ay ve Avşaroğlu, 2010; Kayabaşı, 2008; Öztürk vd., 2011; Akman, 2019).

Tükenmişlik üzerine yürütülen çalışmalar, tükenmişliği etkileyen faktörlerin temel olarak bireysel niteliklerden ya da çalışma ortamının şartları kapsamında ortaya çıktığını göstermektedir (Amasralı, 2016). Buna göre, geçmişte travmatik olay ve durumlar deneyimlemiş, çocukluk sürecinde problemler yaşamış, sorumluluktan kaçınan ve sosyal çevreden soyutlanmış insanların, iş yaşamında da karşı karşıya geldikleri en küçük sorunlara dair kolaylıkla direnmekten vazgeçtikleri, kendilerini güvensiz hissettikleri sorunları çözmek yerine şikayet etmeye veya içerisinde oldukları ortamlardan uzaklaşmaya çalıştıkları; buna paralel şekilde de başta duygusal tükenmişlik olmak üzere duyarsızlık ve kişisel başarıda azalma görülmektedir (Peker, 2002). Çeşitli örneklemlerin katılımıyla yapılan pek çok çalışmada bireysel ve örgütsel faktörlerin mesleki tükenmişliği meydana getirdiğinin altı çizilmektedir (Innstrand vd., 2011; Kazu ve Yıldırım, 2021; Purvanova ve Muros, 2010; Yüksel-Kaçan ve Örsal, 2018).

İlgili araştırmalar değerlendirildiğinde, çalışan bireylerin mesleki tükenmişlik seviyelerine etki eden birçok faktörün varlığı dikkat çekmektedir. Bu faktörler arasında çalışanların mesleki deneyimleri, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygun hareket etmeleri, buna ek olarak yapılan işin niteliği gibi faktörler yer almaktadır (Çiçek, 2018). Deprem bölgesinde görev yapan AFAD çalışanlarının mesleki tükenmişlik düzeyleri ile iş sağlığı ve güvenliği algılarının belirlenmesi görev yapılan bölgede daha verimli çalışmalarına destek olacaktır. Bu kapsamda yürütülen bu çalışmanın konusunu deprem sonrası dönemde kurulan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algıları ile mesleki tükenmişlik

düzeyleri oluşturmaktadır. Buna göre, araştırmada yanıt aranan problemler aşağıda verilmiştir.

1. Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı;
    a. Cinsiyet,
    b. Yaş grubu,
    c. Eğitim düzeyi,
    d. Mesleki kıdem,
    e. Daha önce deprem bölgesinde çalışmış olma durumu,
    f. Deprem bölgesinde çalışma süresi,
    g. Meslek dalı

    kapsamında anlamlı fark göstermekte midir?

2. Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyleri;
    a. Cinsiyet,
    b. Yaş grubu,
    c. Eğitim düzeyi,
    d. Mesleki kıdem,
    e. Daha önce deprem bölgesinde çalışmış olma durumu,
    f. Deprem bölgesinde çalışma süresi,
    g. Meslek dalı

    kapsamında anlamlı fark göstermekte midir?

3. Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ve tükenmişlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının tükenmişlikleri üzerinde yordayıcı etkisi var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları, İş yerlerindeki güvenli ortamın oluşturulabilmesi adına iş kazasına uğrama ve mesleki rahatsızlıkları yaşama riskini minimum seviyeye düşürülmesi ve çalışanların iş yerinde karşı karşıya gelebileceği diğer mesleki riskler hakkında eğitilmesi, bilinçlendirilmesi ve bu konuda önlem alınması için yapılan uygulamalardır (Doğan vd., 2017). Bu konuda yürütülen araştırmalar değerlendirildiğinde, İSG uygulamalarının çalışan bireylerin bedensel ve ruhsal sağlıklarını korumalarında önemli bir yer tuttuğu belirlenmiştir (Çabuş, 2014). Nitekim deprem olgusu insanların bedensel zarar görmelerine ek olarak ruhsal sağlıklarına da negatif şekilde etki eden bir afettir (Nakajima, 2012; Kurt ve Gülbahçe, 2019; Sönmez, 2022; Şeker ve Akman, 2014; Sakarya ve Güneş, 2013). Bu durum, son yıllarda çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algılarının değerlendirildiği araştırmaların sayısının yükselmesine vesile olmuştur (Duyar, 2010).

Çalışanların İSG algılarının gelişmiş düzeyde olması çalışma ortamı kaynaklı sağlık risklerin minimum seviyeye indirip verimlilik düzeyinde artışa sebebiyet vermektedir (Bocheliuk vd., 2020). İş sağlığı ve güvenliği algısının düşük olmasıysa çalışanların verimlik seviyesini negatif biçimde etki etmektedir. Buna ek olarak, çalışma hayatınfa mesleki tükenmişliğin yüksek olması da çalışan verimliliğini olumsuz yönde etkileyen, bunun yanında iş kazalarının ortaya çıkmasına neden olan diğer bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar mesleki tükenmişliğin ruhsal problemlerin de meydana gelmesine zemin hazırladığını işaret etmektedir (Salvagioni vd., 2017).

Literatürde yer alan çalışmalar değerlendirildiğinde ülkemizde son yıllarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları üzerine birçok araştırmanın ele alındığı göze çarpmaktadır. Buna karşılık deprem bölgelerinde yer alan konteyner kentlerde çalışan bireylerin iş sağlığı ve güvenliği algılarının demografik değişkenlere göre ele alındığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bilindiği gibi deprem bölgelerinde görev yapan çalışanların birçok sağlık riski ile karşılaşmaları söz konusudur. Çalışanların

karşılaşacakları sağlık risklerinden korunmak için yüksek iş sağlığı ve güvenliği algısına sahip olmaları gerekmektedir. Çalışanların mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi de mesleki tükenmişlik düzeyini etkileyen unsurların en aza indirilmesine ve çalışan verimliliğinin arttırılmasına katkı sağlayacaktır. Bunun sağlanması için öncelikli olarak deprem bölgesinde görev yapan çalışanların mevcut iş sağlığı ve güvenliği algılarının analiz edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yürütülecek olan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Hipotezler

Bu araştırmada, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişlikleri incelenmiştir. Araştırmanın alt amaçları kapsamında hem iş sağlığı ve güvenliği algısının hem de tükenmişliğin cinsiyet, yaş grubu, eğitim düzeyi, mesleki kıdem, daha önce deprem bölgesinde çalışmış olma durumu, deprem bölgesinde çalışma süresi ve meslek dalına göre incelenmesi yapılmıştır. Araştırmanın ana amacı kapsamında ise iş sağlığı güvenliği algısı ile tükenmişlik arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, araştırmanın test ettiği hipotezler şu şekildedir:

Ha_0: Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir.

Ha_1: Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir.

Hb_0: Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir.

Hb_1: Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir.

Hc_0: Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algıları ile tükenmişlikleri arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Hc_1: Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algıları ile tükenmişlikleri arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Hd_0: Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının tükenmişlik üzerinde yordayıcı etkisi bulunmamaktadır.

Hd_1: Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının tükenmişlik üzerinde yordayıcı etkisi bulunmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde görev yapan AFAD çalışanları evreniyle,
2. 513 kişilik örneklem grubunun katılımıyla,
3. Nicel tipte verilerle sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada;

1. Örneklem grubunun evreni yansıtma konusunda yeterli olduğu,
2. Katılımcıların ölçme araçlarına güvenilir ve samimi şekilde yanıt verdiği,
3. Edinilen sonuçların genellenebilir nitelikte olduğu varsayılmıştır.

1.6. Temel Kavramlar

Deprem: Yer kabuğunda meydana gelen kırılmalara bağlı olarak aniden oluşan titreşimlerin dalgalar halinde yayılması ve geçtikleri yerler ile yer yüzeyini sallamasıdır (Zhao vd., 2019).

AFAD: Afet ve acil durumlara ilişkin tek yetkili kurum olup, bir şemsiye kurum anlayışıyla afet ve acil durumun niteliği ve büyüklüğüne göre gerek Genelkurmay Başkanlığı, Dışişleri, Sağlık, Ulaştırma ve Altyapı vb. ilgili diğer bakanlıklar ile gerekse sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde faaliyetlerini sürdüren kurumdur (AFAD, 2014).

İş Sağlığı ve Güvenliği: İş yerlerindeki güvenli ortamın oluşturulabilmesi adına iş kazasına uğrama ve mesleki rahatsızlıkları yaşama riskini minimum seviyeye düşürülmesi ve çalışanların iş yerinde karşı karşıya gelebileceği diğer mesleki riskler hakkında eğitilmesi, bilinçlendirilmesi ve bu konuda önlem alınması için yapılan uygulamalardır (Doğan vd., 2017).

Tükenmişlik: Bireylerin duygusal ve bedensel şekilde enerji kaybı yaşaması, yaptığı iş ve işlemlere ilişkin konsantre olamaması, içinde bulunduğu iş ortamında iletişim ve ilişki kurmakta zorluk yaşamasıdır (Çiçek, 2018).

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişliklerinin incelenmesine dair yürütülen bu araştırmanın genel bilgileri sunulmuştur. Bu sunumda, öncelikle AFAD hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra iş sağlığı ve güvenliği kavramı üzerinde durulmuştur. Ardından da tükenmişlik kavramına yer verilmiştir. Verilen bilgilerde, yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılarak derleme yapılmıştır.

2.1. AFAD

2.1.1. Afetlerde iletişimin önemi

Afet kavramı, insanların yaşamlarına derinden etki eden olağanüstü olaylar olarak ele alınmaktadır. Afetlerde doğru, hızlı ve etkili kriz iletişimi hayati bir öneme sahiptir. Kriz anlarında iletişim; bilgilendirme aracı olmasının yanı sıra toplumsal morali yükseltebilmek, kaosu önleyebilmek ve güven inşa edebilmek adına da kullanılmaktadır (Aşan, 2024).

Doğal afetlerde, krizlerin iletişim faaliyetlerinin yeri daha da belirgin olmaktadır. İnsanlar, sosyal birlikteliğe ulaşmak ve afet sürecinde iyileştirme yapabilmek adına kişisel efor harcamaya ek olarak, tüketici kimlikleri ile de beklenti sahibi olmaktadırlar (Akcan vd., 2023).

Acil durum erken uyarı sistemlerini afet süreci ile ilgili olarak düzenli ve sistematik biçimde değerlendirme ve her düzeyde verimli şekilde geri bildirim alıp iyileştirme çalışmalarını planlama çok önem arz etmektedir. Ek olarak, sürece dair yürütülen çalışmaların etkililiğini test etmek için verilerin toplanması ve raporlanması lazımdır (Özdemir ve Şahinöz, 2022).

2.1.2. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Türkiye'de, 1939 yılı Erzincan İli'nde meydana gelen depremden sonra doğal afetlere ilişkin çeşitli politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. 1959'da yayımlanan 7269 sayılı "Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun", afet durumları için geçerli olan yasal boşlukların doldurmasını amaçlamıştır. Ayrıca, 1988'de yayımlanan "Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik", afet bölgelerine devletin bütün olanaklarının hızlı biçimde ulaştırılması ve afetlerden etkilenen kişilere doğru müdahalelerin yapılması noktasında hedeflerle bu konudaki mevzuatın sürekliliğini sağlamıştır (AFAD, 2012).

AFAD, afet anında kamuoyunu bilgilendirmek için resmi sosyal medya hesaplarını, mobil uygulamaları ve web sitesini etkin bir şekilde kullanmaktadır. Bu sayede doğru bilgi hızla yayılırken, yanlış bilgilerin önüne geçilmeye çalışılır. AFAD, afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya dair sunulan hizmetlerin ülke genelinde etkili biçimde yürütülebilmesi adına lazım olan tedbirleri alıp olaylar henüz oluşmadan önce hazırlık ve zarar azaltımı, olay esnasında müdahale ve olayın ardından iyileştirme çalışmalarını yürütmektedir. Ek olarak, kurum ve kuruluşlar arasında koordine sağlanıp bu alanlarda politikaların meydana getirilmesi ve bu politikaların uygulanmasını sağlamaktadır (Ergin, 2024).

2.1.2.1. AFAD'ın görevleri

Afet Bilgi Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme Grubu ile Afet İletişim Grubu olacak şekilde 2 ayrı gruptan meydana gelmektedir. Afet Bilgi Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme Grubu, bilgi toplamak, belge kaydı tutmak, rapor yazmak ve değerlendirme hizmetleri sunmak gibi görevlerle sorumludur. Bu bağlamda, AFAD'ın görevleri şu şekildedir (AFAD, 2014):

- Müdahale boyunca veri toplayıp analiz etme,
- Keşif yapıp durumu değerlendirme ve bilgi akışı sağlama,

- Lazım olan veri kaynaklarını belirleme,
- Harita, veri tabanı ve uzaktan algılama benzeri konularda çalışma yapma,
- Ulaşılan veriler ile olasılıkları hesaplama ve alternatif stratejiler oluşturma.

2.1.2.1. AFAD'ın faaliyet alanları

Afet yönetiminde stratejik iletişim, merkezi bir konumda olup kriz zamanlarında doğru ve hızlı bilgi akışı sunmaktadır. Bu durum, kamuoyunun güvenini kazanmaya ek olarak kolektif bilinci de desteklemesi sebebiyle önemlidir. Bu eksende, AFAD iletişim kanallarını çeşitlendirip daha geniş kitlelere ulaşabilmeyi amaç edinmektedir. Gelişen teknolojiyle uyumlu AFAD, sosyal medya platformlarını etkin bir şekilde kullanarak etkinliklerini duyurup halkı afetler konusunda bilinçlendirmeye devam etmektedir. Bu bağlamda AFAD'ın faaliyet alanları şu şekildedir (AFAD, 2012):

- Doğal Afetler: Deprem, sel, çığ, heyelan benzeri çeşitli doğal afetler noktasında müdahale ve önleme etkinlikleri yapmaktadır.
- İnsan Kaynaklı Afetler: Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehditlere dair eğitimler verip hazırlıklar yürütmektedir.
- Uluslararası Yardımlar: Türkiye dışında görülen afetler durumlarında ülkemizin yardım faaliyetlerini organize etmektedir.

2.2. İş Sağlığı ve Güvenliği

Bu başlık altında iş sağlığı ve güvenliğinin kavramı tanıtılmıştır. Bu eksende, öncelikle iş sağlığı ve güvenliğinin kavramsal yapısı açıklanmıştır. Ardından iş sağlığı ve güvenliğinin öneminden söz edilip amaçları verilmiştir. Daha sonra, iş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiş olup son olarak hukuki zeminini belirtilmiştir.

2.2.1. İş sağlığı ve güvenliğinin kavramsal yapısı

İş yerlerindeki güvenli ortamın oluşturulabilmesi adına iş kazasına uğrama ve mesleki rahatsızlıkları yaşama riskini minimum seviyeye düşürülmesi ve çalışanların

iş yerinde karşı karşıya gelebileceği diğer mesleki riskler hakkında eğitilmesi, bilinçlendirilmesi ve bu konuda önlem alınması için yapılan uygulamalardır (Doğan vd., 2017). Teknolojinin ilerlemesiyle beraber, insanların refah düzeyindeki artış, pek çok risk ve tehlikeyi de beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, üretilen yeni ürünlere paralel biçimde yeni riskler oluşmaktadır. Dolayısıyla her iş kolunda yeni riskler için analizler sıkça tekrar edilmelidir. Doğru şekilde yürütülmeyen İSG uygulamalarının ardından sıkça iş kazaları ve meslek hastalıkları oluşmaktadır (Nakajima, 2012). Nitekim hem diğer ülkelerde hem de Türkiye'de her gün iş kazaları yaşanmaktadır. Buna bağlı olarak da pek çok kalıcı sakatlanma ve ölüm meydana gelmektedir. Bu sebeple, İSG uygulamalarının dünyada ve ülkemizde titizlikle yürütülmesi gerektiği söylenebilir. Bu da ancak doğru risk analizleri ve sıkı önlemler ile mümkündür (Sönmez, 2022).

Çalışan bireylerin sağlık ve güvenlikleri ön planda olacak biçimde çalışma koşulları geliştirilmeli ve bu koşullar sıkça yapılan iyileştirmelerle geliştirilmelidir. İSG, her alanda çalışan bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal bakımdan iyi oluşunu desteklemektedir (Horozoğlu, 2017). Tehlikeli maddelerin yer aldığı çalışma ortamlarında, çalışan bireylerin sağlıklarını koruyabilmek ve oluşması muhtemel zararları önleyebilmek amacı ile risk değerlendirmeleri ve güvenlik prosedürleri uygulanmaktadır (Tüzüner ve Özaslan, 2011). Ergonomik çalışma şartlarının mümkün olması da İSG'nin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. İSG, devamlı olarak geliştirilmeli ve iş yerindeki sağlık ve güvenlik politikaları gözden geçirilmelidir. Çalışan bireylerin katılımı ve farkındalığı da bu sürece ait önemli faktörleridir. İş sağlığı, çalışanların sağlığını ve iş yerindeki güvenliği korur iken, örgütlerin sürdürülebilirlik ve verimliliklerini desteklemektedir (Şeker ve Akman, 2014).

2.2.2. İş sağlığı ve güvenliğinin önemi

İSG, çeşitli iş alanlarında çalışan bireylerin fiziksel, bilişsel ve sosyal sağlıklarını yükseltmeyi ve bu süreci devamlı olarak korumayı amaçlamaktadır. Ayrıca, iş koşulları kaynaklı sağlık problemleri için önlem almayı amaç edinmektedir. İSG, iş

yerlerinde risk değerlendirmelerinin yapılması, güvenlik standartlarının belirlenmesi ve uygun koruyucu tedbirlerin alınması gibi önemli adımları içerir (Kılkıç, 2013). Ayrıca, çalışanlara İSG eğitimi verilerek farkındalık oluşturulur ve doğru uygulamalar teşvik edilir. İSG, sağlıklı ve güvenli şekilde işyerinde çalışma koşullarının sağlanabilmesi adına işverenler, çalışanlar ve diğer paydaşlar arasındaki işbirliği desteklemektedir. Bu doğrultuda, iş kazalarıyla meslek hastalıkları ve diğer iş sağlığı problemlerinin azaltılması ve çalışan bireylerin refah seviyesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir (Bocheliuk vd., 2020).

İSG, yalnızca kanuni bir gereklilik değildir. Bunun ilerisinde, çalışan bireylerin yaşamlarını koruyabilmek ve çalışma alanlarında sağlıklı bir kültür oluşturabilmek adına gerekli bir faktördür (Erol, 2015). İSG üzerine geliştirilen yasal mevzuat, bu uygulamaların öncelikle insanların güvenliğini temel aldığının altını çizmektedir. Bu çerçevede, İSG uygulamaları, çalışanları tehdit eden tehlikelerden kaynaklanan riskleri en aza indirmeyi, tehlikeleri gerektiği zamanda saptayarak engel olmayı ve olumsuz sonuçları minimum düzeye çekmeyi amaçlaması bakımından önem arz etmektedir (Şentürk ve Sunal, 2018).

İSG önlemleri, çalışan bireylerin en temel hakkı konumunda yer alan yaşama hakkını korumayı hedeflemektedir. Buna ek olarak, daha güvenli bir çalışma ortamı sağlayabilmek adına çeşitli adımlar atılmaktadır (Tüzüner ve Özaslan, 2011). Türkiye, dünyadaki diğer ülkelere nazaran iş kazalarının daha sık görüldüğü bir ülkededir. Bu bağlamda Türkiye, iş kazalarının yaşanma sıklığı bakımından dünyada üçüncü iken AB ülkelerinde ise ölümle sonuçlanan iş kazaları bakımından birincidir (Tozkoparan ve Taşoğlu, 2011). Yıllık ILO verilerinden hareketle, dünya genelinde bir yılda 270 milyondan fazla iş kazası olurken 160 milyon çalışanın ise mesleki hastalara yakalandığı söylenebilir. Ayrıca, 2.2 milyon çalışan da iş kazaları ve meslek hastalıklarına bağlı olarak yaşamını yitirmektedir. Bu bağlamda, İSG önlemlerinin alınması, çalışanların refahını ve güvenliğini sağlaması açısından önemlidir (Salvagioni vd., 2017).

2.2.3. İş sağlığı ve güvenliğinin amaçları

İSG uygulamalarının temel hedefleri arasında çalışan bireylerin yaşam, beden ve ruh sağlıklarını koruma ve bunun devamlılığı sağlama yer almaktadır. Ek olarak, yapılan üretim işleyişinin güvenliğinin sağlanması da İSG uygulamalarının temel amaçları arasında bulunmaktadır (Ceylan, 2012). Bu koşulların sağlanmasının ardından işletmenin de güvenliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu şekilde yapılan uygulamalar, risklerden ve tehlikelerden arındırılmış bir iş ortamı sunması bakımından önemlidir. Bu anlayış ve disiplinle yürütülen çalışmaların olumlu etkilerinin olması beklenmektedir (Sönmez, 2022).

Çalışan bireylerin kendilerinde motivasyon, aileleri veya yakın çevrelerinde ise güvenli bir bekleyiş duygusu içinde olacaklardır. İş yerinden alınacak tedbirler sayesinde işletmede iş kazaları ve meslek hastalıkları azalacak ve bu sayede tecrübeli vasıflı iş gücü kaybı da azalmış olacaktır (Saygun, 2012). Bu sayede, iş kazası ve mesleki rahatsızlıkların meydana gelmesi sebebiyle oluşabilecek tazminatları da azaltacaktır. İş yaşamında, işçiyle işveren arasında sağlanan çalışma şartlarındaki uyum işçilerin moral ve motivasyon düzeyini yükseltebilir ve iş doyumunu destekleyebilmektedir (Akpınar ve Çakmakkaya, 2014). Literatürde durum sosyal ve kültürel açıdan değerlendirildiğinde, ülkemizde yaşanan iş kazaları ve meslek hastalıklarının ekonomik ve toplumsal bir problem olarak değerlendirildiği saptanmıştır. İSG uygulamalarının temel amacı da bu problemlerin yaşanmaması için önlem alma ve riski minimuma indirmektir (Şeker ve Akman, 2014; Kaplan ve Eren, 2018).

2.2.4. İş sağlığı ve güvenliğinin tarihsel gelişimi

Dünya üzerinde İSG uygulamalarının tarihi incelendiğinde, ilk bulguların M.Ö. 2000'li yıllarda Babil Devleti tarafından yürürlüğe konulan Hammurabi Kanunları'nda yer aldığı belirlenmiştir (Çabuş, 2014). Ayrıca, antik dönemde Yunan filozoflardan Heredot'un eserlerinde de İSG uygulamalarından söz edilmektedir. Fakat İSG uygulamalarının modern zeminde uygulanması, 18. yüzyıla

dayanmaktadır. 1713'te Ramazzini tarafından yazılan "De Morbis Artificum Diatriba" isimli eserde meslek hastalıklarına dayalı bilgiler verilmiş ve İSG'nin temeli atılmıştır (Kılkış ve Demir, 2012).

İSG uygulamalarına dayalı mevzuatlar ve kanunların yürürlüğe giriş tarihleri incelendiğinde, 1840'ta İsviçre, 1842'de Fransa ve 1849'da ise Almanya'nın İSG'ye dayalı yasalar geliştirdiği belirlenmiştir. 1919 yılında ILO kurulmuş ve bu süreçte ABD'de Hamilton, mesleki zararların araştırılmasına ön ayak olmuştur (Duyar, 2010). Buna ek olarak, risk değerlendirme kavramı ileri sürülmüş ve NASA'nın tasarladığı standartlar bu eksendeki ilk belgeleri oluşturmuştur. Tehlikeli madde üretilmesi, bu maddelerin kullanılması ve depolanmasında yer alan yükselme oranı, Üç Mil Adası ve Çernobil benzeri nükleer facialarn yaşanması, İSG konusunda yasal düzenlemeler yapılmasını zorunlu kılmıştır. Türkiye'deyse 2003'te yayımlanan risk değerlendirme temelli yönetmelikler İSG uygulamalarının yapılması sağlanmıştır (Tozkoparan ve Taşoğlu, 2011).

2003'te AB'ye uyum sürecinin başlaması ile 4857 sayılı İş Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun kapsamında, İSG alanında pek çok yönetmelik yayımlanmıştır (Sakarya ve Güneş, 2013). Ayrıca, 20 Haziran 2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanunda, 4857 sayılı İş Kanunu'ndan farklı olarak İSG temelinde daha kapsamlı ve derinlikli düzenlemelerin getirilmesi sağlanmıştır. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun bazı maddeleri ise 6331 Sayılı Kanun ile yürürlüğe girmiştir. Bu adımlar, işyerlerinde çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumayı hedeflemekte ve ülkemizin İSG standartlarını uluslararası seviye ile paralel hale getirmek hedeflenmektedir (Doğan vd., 2017).

2.2.5. İş sağlığı ve güvenliğinin hukuki zemini

İSG alanında ülkemizde önemli düzeyde yasal zeminler oluşturulmuştur. Buna göre, 1971 yılında yürürlüğe giren 1475 Sayılı kanun ile çalışma ortamında İSG uygulamalarının düzenlenmesine dair yasal mevzuat oluşturulmuştur (Tozkoparan ve Taşoğlu, 2011). Ayrıca, 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 Sayılı Kanun ve 2012'den

sonra yayımlanan 6331 Sayılı Kanun ile bu mevzuat zenginleştirilmiştir. Ayrıca, 2014 yılında meclis tarafından onaylanan torba yasada İSG uygulamalarına dair düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasalar, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini yükseltmeyi, çalışanların sağlığını korumayı ve iş kazalarına engel olmayı amaç edinmiştir. İSG alanındaki düzenlemeler, işçi sağlığı ve güvenliği için daha etkin korumayı gerçekleştirmeyi hedeflemektedir (Şentürk ve Sunal, 2018).

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 20.06.2012 senesinde yürürlüğe girmiş ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliği haklarını genişletmiştir. Bu kanunla, İş Kanunu'nun kapsamı değiştirilerek devlet ve özel sektördeki tüm yapılan işler ve personeller kapsama alınmıştır (Kurt ve Gülbahçe, 2019). İşverenlere işyerlerinde İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını sağlama yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca, en az 50 çalışanı olan iş yerlerinde İş güvenliği uzmanı, iş yeri hekimi ve diğer sağlık çalışanı bulundurma zorunluluğunda 50 sınırlaması kaldırılmış ve tüm işyerlerinde bu personellerin bulundurulması zorunlu hale getirilmiştir (Kaplan ve Eren, 2018; Sönmez, 2022).

2014 yılındaki değişiklikle iş güvenliği uzmanı ve iş yeri hekimi bulundurma zorunluluğu aynı kalmış, ancak diğer sağlık personeli için yalnızca çok tehlikeli çalışma ortamlarında 10 ya da daha fazla çalışanı olan iş yerleri için sınırlama getirilmiştir. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, devlete İSG alanında farklı görevler vermiştir (Şentürk ve Sunal, 2018). Bu kanun ile İSG yükümlülüklerinin işletme ayrımı yapmaksızın uygulanmasının altı çizilmiştir. Fakat küçük düzeyde sayılabilecek işletmeler için ilgili zorunlulukların ciddi maliyet gerektireceği dikkate alınmış ve devletin bu işletmelere finansal destek olması sağlanmıştır. Bu sayede, küçük işletmelerin İSG önlemlerini uygulama konusunda desteklenmeleri ve mali açıdan daha sürdürülebilir bir biçimde hareket etmeleri hedeflenmiştir (Horozoğlu, 2017).

2.3. Tükenmişlik

Tükenmişlik üzerine yürütülen yayın ve araştırmalar incelendiğinde; bu kavrama yönelik ortak bir tanım olmadığı dikkat çekmektedir. Tükenmişlik, son yıllarda sıkça araştırılan bir konu olmuş ve her bir araştırmacı tükenmişlik kavramını farklı şekilde değerlendirmişlerdir (Purvanova ve Muros, 2010). Tükenmişlik kavramına dair yapılan ilk tanımlama, 1974 yılında Freudenberger'un yaptığı açıklamaya dayanmaktadır. Bu açıklamadan hareketle, tükenmişliğin enerji ve güç kaybına bağlı olarak yaşanılan başarısızlıkla halsizlik durumu olduğu söylenebilir (Amasralı, 2016).

Freudenberger'dun ardından tükenmişliğin en kapsamlı tanımlaması Maslach ve arkadaşlarının yaptığı açıklamalar temelinde ele alınmıştır. Buna göre, göre tükenmişlik, bireylerin iş yaşamında ve sosyal çevrelerindeki ilişkilerinde olumsuzluklara sebebiyet veren bir duygudur (Maslach ve Jackson, 1981). Bu duygu bağlamında özsaygı düzeyi azalırken kronik yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk benzeri negatif duygu durumlarını yükseltmektedir (Akkoç ve Tunç, 2015). İnsanların duyusal ve fiziksel anlamda enerji kaybına maruz kalması, yaptığı iş ve işlemlere konsantre olamaması, içinde bulunduğu iş ortamında iletişim ve ilişki kurmakta zorluk yaşaması şeklinde ifade edilebilir (Çiçek, 2018).

Tükenmişlik kavramı, üç boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyut, duygusal tükenmedir. Bireylerin yaptığı işler sebebi ile kendilerini yüksek düzeyde tüketilmiş hissetme halidir (Kazu ve Yıldırım, 2021). Burada halsizlik, yorgunluk ve isteksizlik sık sık görülebilmektedir. Bu boyutta, duygusal ve bedensel yorgunluğun temeli yer almaktadır. Buna ilaveten, tükenmişlik boyutları içinde en önemli boyuttur (Yüksel-Kaçan ve Örsal, 2018). Çünkü insanlar, duygusal tükenmeyi yaşayan kişiler, çalışmak ve yeni bir günü karşılayacak enerjiyi kendilerinde asla bulamamaktadırlar (Maslach ve Jackson, 1981).

Tükenmişliğin ikinci boyutuysa duyarsızlaşma halidir. Bu boyutun temelinde, bireylerin çevrelerinde yer alan diğer bireylere dair duygusuz ve duyarsız biçimde

davranışları bulunmaktadır (Dağlı ve Gündüz, 2008). Duyarsızlaşma boyutunda yer alan çalışanlar iş arkadaşlarına mesafeli ve umursuz davranmaktadırlar. Soğuk davranışlar sebebiyle samimiyet gelişmeyip yakın ilişkilerden kaçınılmaktadır (Akkoç ve Tunç, 2015). Bu eksende insanlar, duyarsızlaşmada kendilerini çevrelerinde yer alan farklı insanlardan soyutlamaktadırlar. Çünkü, diğer insanlardan kendilerine kötülük geleceğini düşünüp yalnız kalmayı istemektedirler (Akten, 2007).

Tükenmişliğin son boyutuysa kişisel başarıdır (Çiçek, 2018). Bu boyut; yeterli olma, üretken olma, işe yarama benzeri duyguları yansıtmaktadır. Kişilerarası ilişki ve iletişimlerde yaşanılan problemler, depresyon, baskılara karşı gelebilme bağlamında yetersizlik ve düşük seviyede özgüven bireylerin başarılarına etki eden ögelerdir (Çınar, 2015). Çevrelerine ilişkin olumsuz düşüncelere sahip olan bireylerin kendileri hakkında da olumsuz düşünceleri taşıdığı bilinmektedir. İşinde yükselemeyen insanlar umutsuzluk duygusuna kapılmaktadırlar (Kazu ve Yıldırım, 2021).

2.3.1. Tükenmişliğin belirtileri

Tükenmişlik üzerine yürütülen çalışmalar, tükenmişliği etkileyen faktörlerin temel olarak bireysel niteliklerden ya da çalışma ortamının şartları kapsamında ortaya çıktığını göstermektedir (Amasralı, 2016). Buna göre, geçmişte travmatik olay ve durumlar deneyimlemiş, çocukluk sürecinde problemler yaşamış, sorumluluktan kaçınan ve sosyal çevreden soyutlanmış insanların, iş yaşamında da karşı karşıya geldikleri en küçük sorunlara dair kolaylıkla direnmekten vazgeçtikleri, kendilerini güvensiz hissettikleri sorunları çözmek yerine şikayet etmeye veya içerisinde oldukları ortamlardan uzaklaşmaya çalıştıkları; buna paralel şekilde de başta duygusal tükenmişlik olmak üzere duyarsızlık ve kişisel başarıda azalma görülmektedir (Peker, 2002).

Çeşitli örneklemlerin katılımıyla yapılan pek çok çalışmada bireysel ve örgütsel faktörlerin mesleki tükenmişliği meydana getirdiğinin altı çizilmektedir (Innstrand vd., 2011; Kazu ve Yıldırım, 2021; Purvanova ve Muros, 2010; Yüksel-Kaçan ve

Örsal, 2018). İlgili yayınlar incelendiğinde, tükenmişlik üzerine yapılan araştırmaların üç ana belirti üzerinde durduğu tespit edilmiştir. Bu belirtiler; bedensel, ruhsal ve eylemsel belirtileri ifade etmektedir (Amasralı, 2016; Peker, 2002).

2.3.1.1. Bedensel belirtiler

Tükenmişliğin insan vücudu üzerinde birtakım bedensel belirtileri olmaktadır. Bu belirtiler şöyledir (Yüksel-Kaçan ve Örsal, 2018):

- Yorgun hissetme
- Şiddetli baş ağrısı yaşama
- Kalitesiz uyku düzeni
- Nefes almakta zorlanma
- Yüksek veya düşük tansiyon
- Mide ve bağırsak hastalıkları yaşama
- Hızlı kilo kaybı yaşama
- Şiddetli kramplar yaşama
- Bel ve boyun bölgesinde görülen ağrılar
- Enerji kaybı
- Hassas olma
- Cilt hastalıkları yaşama
- Güç kaybı yaşama

2.3.1.2. Ruhsal belirtiler

Tükenmişliğin insanlar üzerinde birtakım ruhsal belirtileri yer almaktadır. Bu belirtiler şöyledir (Çınar, 2015):

- Unutkan olma
- Konsantre olamam
- Düşük düzeyde verimlilik
- Depresyona girme
- Değişim ve gelişime direnç gösterme
- Bastırılmışlık hissi
- Suçlu hissetme
- Ağlamaya yatkınlık
- Çaresiz hissetme
- Düşük düzeyde özgüven
- Paranoyak davranışlar gösterme
- Yetersiz hissetme
- Duyarlılık kaybı
- Sinirli olma
- Kararsız olma
- Odaklanamama
- Karamsar olma
- Konfüzyon

2.3.1.3. Eylemsel belirtiler

Tükenmişliğin insan vücudu üzerinde birtakım eylemsel belirtileri bulunmaktadır. Bu belirtiler şöyledir (Çiçek, 2018):

- Hareketsiz kalma
- İşe gitme konusunda isteksizlik

- Davranış bozukluğu
- Asık suratlı olma
- Yeme bozukluğu
- Fevri hareket etme
- İş yavaşlatma
- Sorumluluklardan kaçınma
- Karşısındaki kişileri aşağılık görme
- Zararlı madde kullanımı
- Sinirlilik hali
- Ağlamaya karşı duyarlılık

2.3.2. Tükenmişliğin evreleri

Tükenmişliğin dört evresi yer almaktadır. İlgili evreler; coşku, durgunluk, engelleme ve umursamazlıktır.

2.3.2.1. Coşku

Tükenmişliğin ilk evresi coşkudur. Bu evre, mesleki beklentilerin ileri seviyede olduğu evredir. Ancak bu beklentinin ileri düzeyde olması, enerjinin düşük verimde kullanılmasına zemin hazırlamaktadır (Ay ve Avşaroğlu, 2010; Kazu ve Yıldırım, 2021). Bu evrede iş, bireylerin yaşamlarında büyük yer tutmaktadır. Hatta iş yaşamı, bireylerin yaşamındaki en büyük anlamdır. Ayrıca bu aşamada, mesleğe ilişkin gerçek dışı beklenti ve planlar bulunmaktadır (Purvanova ve Muros, 2010; Çiçek, 2018).

2.3.2.2. Durgunluk

İkinci evrede, çalışma yaşamında artan sorunlarla mücadele edemeyen kişiler durgunlaşmaktadır. Bu durumdaki bireyler, işleriyle sadece idare edecek kadar ve gerekli düzeyde ilgili olmaktadır. Bu durum, çoğu zaman iş yavaşlatmayla neticelenmektedir. Bu durum da enerji ile motivasyonda kayıplara ortam oluşturmaktadır (Akman, 2019).

2.3.2.3. Engelleme

Üçüncü evrede, insanlara hizmet edebilmek amacıyla çalışan bireylerde olumsuz çalışma şartlarının değişmeyeceği anlaşılmaktadır (Yüksel-Kaçan ve Örsal, 2018). Bu duruma paralel şekilde çalışan bireylerde engellenmişlik duygusunun yaşanması görülmektedir. Netice itibariyle ilgili bireyler kendilerini çalışma yaşamından çekmektedirler (Coşkun, 2007).

2.3.2.4. Umursamazlık

Dördüncü evre olan umursamazlık evresi, tükenmişliğin son evresi olarak değerlendirilmektedir. Bu evredeki insanlar işlerini sevmeleri değil zorunlu olduklarını hissettikleri için yapmaktadırlar. Bu evredeki bireyler diğer evrelere kıyasla daha çok umutsuzluk düzeyine sahip olup iş yaşamından kopmuşlardır. Bu eksende çalışılan iş, çalışan bireylere yalnızca mutsuzluk sunmaktadır (Akkoç ve Tunç, 2015).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişliklerinin incelenmesine dair yürütülen bu araştırmanın gereç ve yöntem bilgisi sunulmuştur. Bu sunumda, öncelikle araştırmanın modeli açıklanmıştır. Ardından araştırmanın evreni açıklanıp örneklem grubu tanıtılmıştır. Ayrıca, araştırma kapsamında veri toplanılan ölçme araçları hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak AFAD görevlilerinden elde edilen verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler belirtilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, betimsel çalışma desenleri arasında yer alan tarama tipi araştırma modeli tercih edilmiştir. Bu modeldeki araştırmalar genellikle ölçek ve anketlerden yararlanarak araştırma konusuna ilişkin bulgulara ulaşılmayı amaçlanmaktadır. Buna ek olarak tarama tipi araştırmalarda katılımcıların görüşleri yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve mesleki kıdem gibi demografik değişkenlere göre incelenebilmektedir (Can, 2014). Literatürde çalışanların iş sağlığı ve güvenliği algılarının ele alındığı birçok çalışmada da tarama tipi araştırma modelinden yararlanıldığı görülmektedir (Şahmaran vd., 2019; Mutlu ve Altuntaş, 2017: 509; Güngör vd., 2018; Tatlıcan ve Çögenli, 2020).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan tüm AFAD görevlileridir. Araştırmanın örneklem grubu ise evren içinden rastlantısal olarak seçilip araştırmaya katılma konusunda istekli olan 513 AFAD görevlisinden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri; Kişisel Bilgi Formu, İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği ile toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin kişisel bilgilerinin saptanmasında araştırmacının geliştirdiği bu form kullanılmıştır (Ek-2). Bu form kapsamında, AFAD görevlilerinin cinsiyet, yaş grubu, eğitim durumu, mesleki kıdem, daha önce deprem bölgesinde çalışma durumu, deprem bölgesinde çalışma süresi ve mesleki dal gibi özellikler tespit edilmiştir.

3.3.2. İş sağlığı ve güvenliği algısı ölçeği

Deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının saptanmasında Kocaay (2020)'ın geliştirdiği bu ölçek kullanılmıştır (Ek-3). Ölçek 5'li likert tipte geliştirilmiş 29 maddeden meydana gelmektedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Dolayısıyla, ölçekten alınabilecek puan 29-145 arasında değişmektedir.

Kocaay (2020)'ın yaptığı faktör analizi sonrasında ölçeğin tek boyutlu bir yapıda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ölçeğin Cronbach's α güvenirlik katsayısı ise .92 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise Cronbach's α güvenirlik katsayısı .92 şeklinde tespit edilmiştir.

3.3.3. Maslach tükenmişlik ölçeği

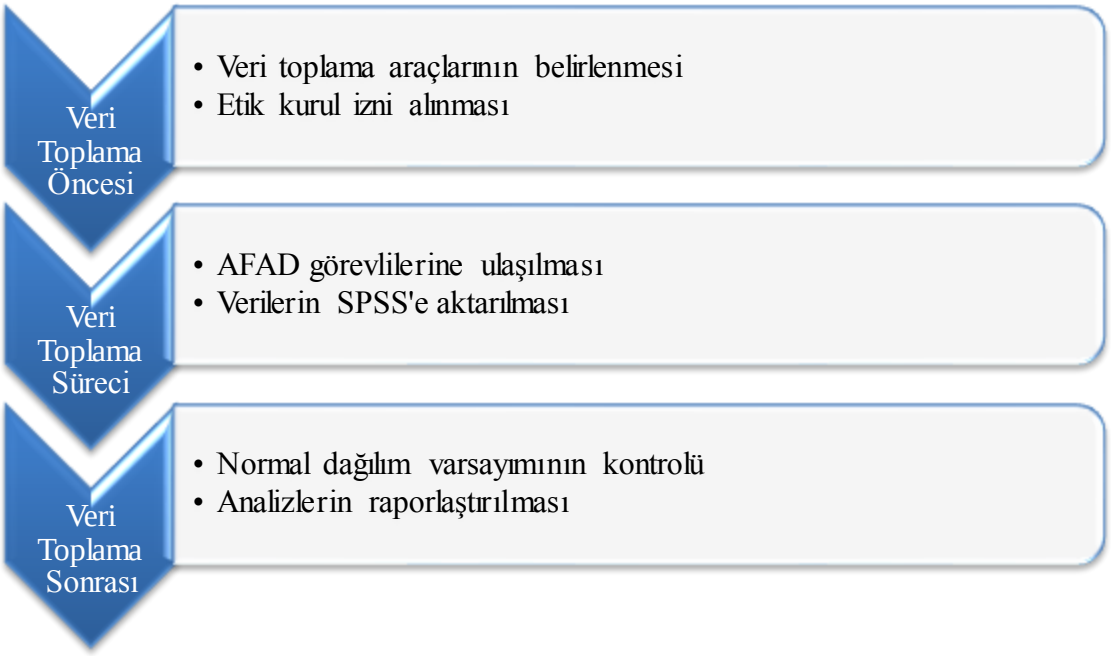
Deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeylerinin saptanmasında Maslach ve Jackson (1981)'ın geliştirdiği bu ölçek kullanılmıştır (Ek-4). Bu ölçek, başta Duygun (2001) ile İnce ve Şahin (2015) olmak üzere pek çok araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Ölçek 5'li likert

tipte geliştirilmiş 22 maddeden meydana gelmektedir. Dolayısıyla, ölçekten alınabilecek puan 22-110 arasında değişim göstermektedir.

Maslach ve Jackson (1981)'ın yaptığı faktör analizi sonrasında ölçeğin üç boyutlu bir yapıda olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutlar; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı şeklindedir. Yapılan analizlerde, ölçeğe ait alt boyutların Cronbach's α güvenirlik katsayıları sırasıyla .89, .77 ve .74 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ilgili değerler .89, .86 ve .70 şeklinde tespit edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarına ve tükenmişlik düzeylerine yönelik veriler toplanmıştır. Veri toplama işlemi öncesinde, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Fen ve Tıbbi Müdahele Gerektirmeyen Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 08.07.2024 tarih ve 2024/07-1294 sayılı toplantısında etik kurul izni alınarak AFAD görevlilerinden veri toplanmıştır.

Şekil 3.1 : Çalışma sürecinin detayları

Toplanan veriler, SPSS-29 istatistik programına aktarılmıştır. Analizler yapılmadan önce iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişlik verilerinin normal dağılım varsayımını karşılama durumları incelenmiş ve normal dağılım tespit edilmiştir. Bu sebeple araştırmaya parametrik analizler devam edilmiştir (Kul, 2014). Araştırma verileri; bağımsız gruplar t testi, ANOVA, pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi gibi parametrik analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Bağımsız gruplar t testi, iki bağımsız grup arasında ortalamalara bakarak istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için kullanılır. ANOVA, ikiden fazla gruplu değişkenlerde bağımsız grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığının test edilmesinde kullanılan bir araçtır. Tukey testi, bu farkın yönünün belirlenmesinde kullanılan izleme (post-hoc) testidir (Ervural, 2020).

Korelasyon analizi, sürekli iki değişken arasındaki ilişkinin gücünü ölçmeye yarayan analizdir (Kılıç, 2022). Regresyon analizi ise korelasyon analizinde elde edilen ilişkinin nedensellik bağlamında değerlendirilmesine yarayan analiz tekniğidir (Kılıç, 2013).

4. BULGULAR

Bu bölümde, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişliklerinin incelenmesine dair yürütülen bu araştırmanın bulguları sunulmuştur. Bu sunumda, öncelikle araştırmaya katılan AFAD görevlilerinin demografik dağılımlarına ait bulgular verilmiştir. Ardından AFAD görevlilerinin iş sağlığı güvenliği algıları ile tükenmişlik verilerine ait normal dağılım varsayımını karşılama durumu hakkında bilgi verilmiştir. Buna ek olarak, AFAD görevlilerin iş sağlığı ve güvenliği algısına yönelik ölçümlerinin demografik değişkenlere dayalı karşılaştırılması verilmiştir. İlaveten AFAD görevlilerin tükenmişliklerine yönelik ölçümlerinin demografik değişkenlere dayalı karşılaştırılmasına ait analiz sonuçları paylaşılmıştır. Son olarak, AFAD görevlilerin iş sağlığı ve güvenliği algılarıyla tükenmişlikleri arasındaki ilişkiye bulgular verilmiştir.

4.1. Araştırma Verilerinin Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırma sürecinde, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarına ve tükenmişlik düzeylerine yönelik toplanan verilerin normal dağılım varsayımını karşılama durumları değerlendirmeye alınmıştır.

Normallik kontrollerinde dikkate alınması gereken katsayılar, çarpıklık ve basıklık değerleridir (Yalçıntaş, 2019). Buna göre hem çarpıklık hem de basıklık verilerinin istatistik değerlerinin -2'den büyük olması; ancak +2'den küçük olması normal dağılımı işaret etmektedir (George ve Mallery, 2010). Bu doğrultuda hesap edilen değerler aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1 : Verilerin dağılım bilgileri

Ölçek	Boyut	Çarpıklık		Basıklık	
		İst.	St. Hata	İst.	St. Hata
İSG Algısı	Toplam	-.30	.11	-.58	.22
Tükenmişlik	Toplam	.39	.11	-.71	.22
	Duygusal Tükenme	.20	.11	-.90	.22
	Duyarsızlaşma	.96	.11	-.04	.22
	Kişisel Başarı	-1.53	.11	1.41	.22

Tablo 4.1'e göre, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarına ve tükenmişlik düzeylerine yönelik toplanan verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri -2'den büyük ve +2'den küçüktür. Dolayısıyla, ilgili verilerin normal dağılım varsayımını karşıladığı belirlenmiştir. Bu sebeple araştırmaya parametrik analizler devam edilmiştir (Kul, 2014). Bu doğrultuda; bağımsız gruplar t testi, ANOVA, pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

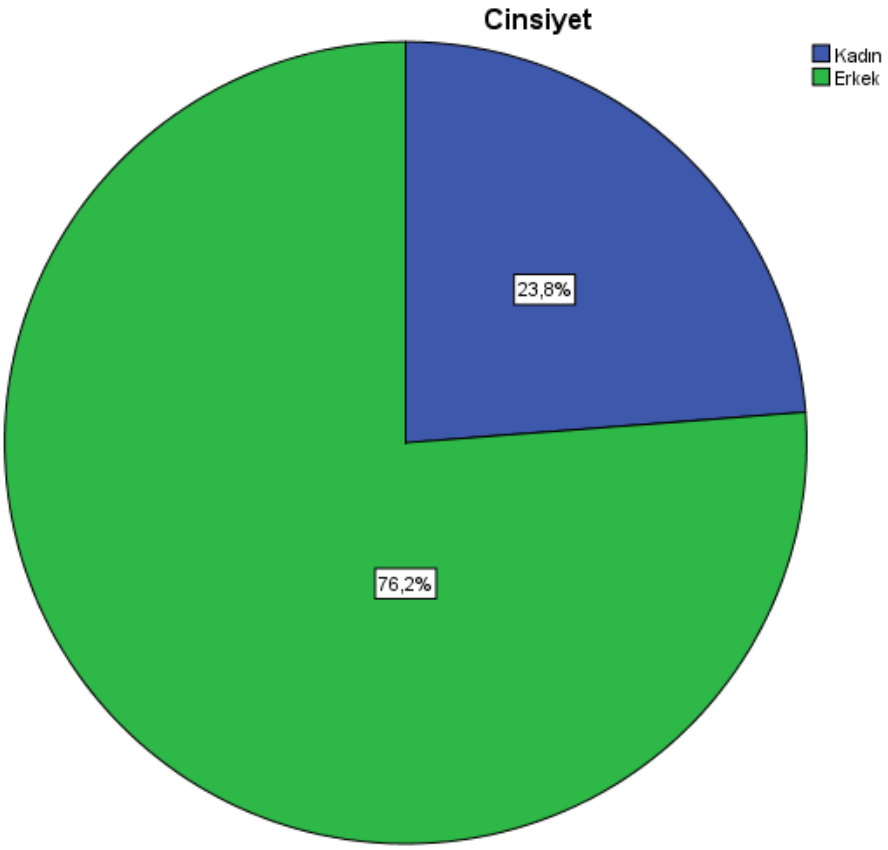
4.2. Katılımcıların Demografik Verilerine Yönelik Bulgular

Bu araştırma, 513 AFAD görevlisinin katılımıyla yürütülmüştür. Bu görevlilerin demografik bilgilerine ait frekans ve yüzdeler hem tablo hem de grafik olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.2 : AFAD görevlilerinin cinsiyet bilgileri

Değişken	Grup	*f*	%
Cinsiyet	Kadın	122	23.8
	Erkek	391	76.2
	Toplam	513	100.0

Tablo 4.2'ye göre, araştırmaya katılan AFAD görevlilerinin %23.8'i (122 görevli) kadın ve %76.2'si (391 görevli) ise erkektir.

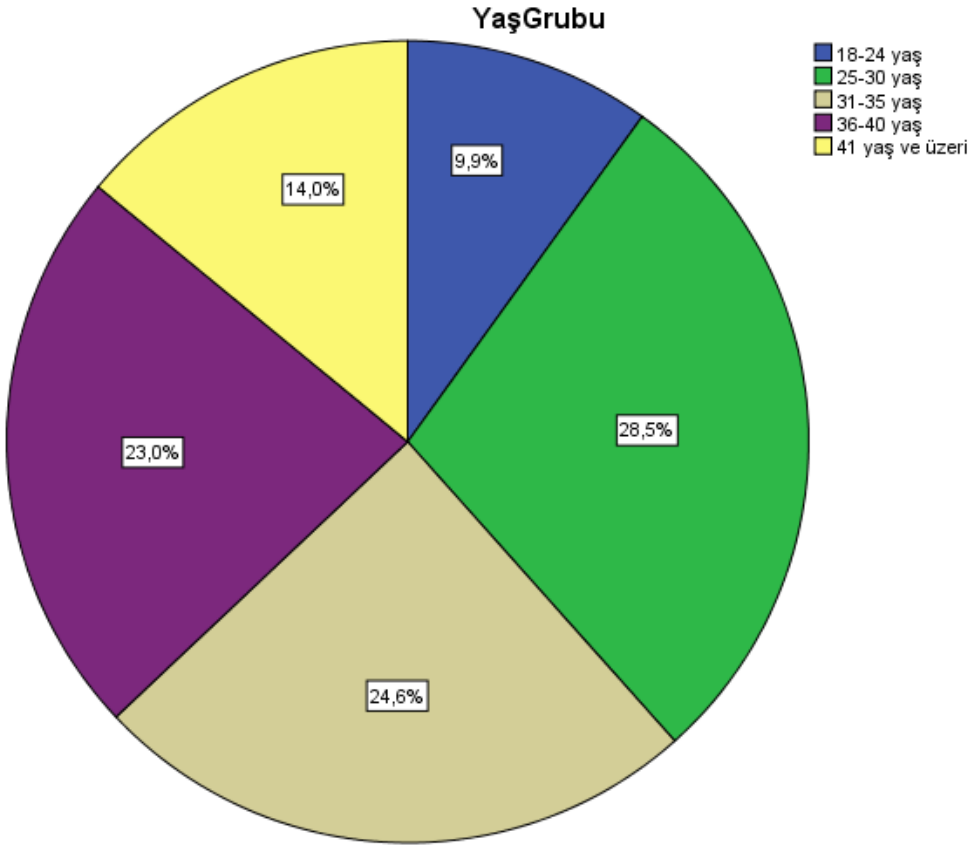

Şekil 4.1 : AFAD görevlilerinin cinsiyet bilgileri

Tablo 4.3 : AFAD görevlilerinin yaş grubu bilgileri

Değişken	Grup	*f*	%
Yaş Grubu	18-24 yaş	51	9.9
	25-30 yaş	146	28.5
	31-35 yaş	126	24.6
	36-40 yaş	118	23.0
	41 yaş ve üzeri	72	14.0
	Toplam	513	100.0

Tablo 4.3'e göre, araştırmaya katılan AFAD görevlilerinin %9.9'u (51 görevli) 18-24 yaş, %28.5'i (146 görevli) 25-30 yaş, %24.6'sı (126 görevli) 31-35 yaş, %23.0'ü (118 görevli) 36-40 yaş ve %14.0'ü (72 görevli) ise 41 yaş ve üzerindedir.

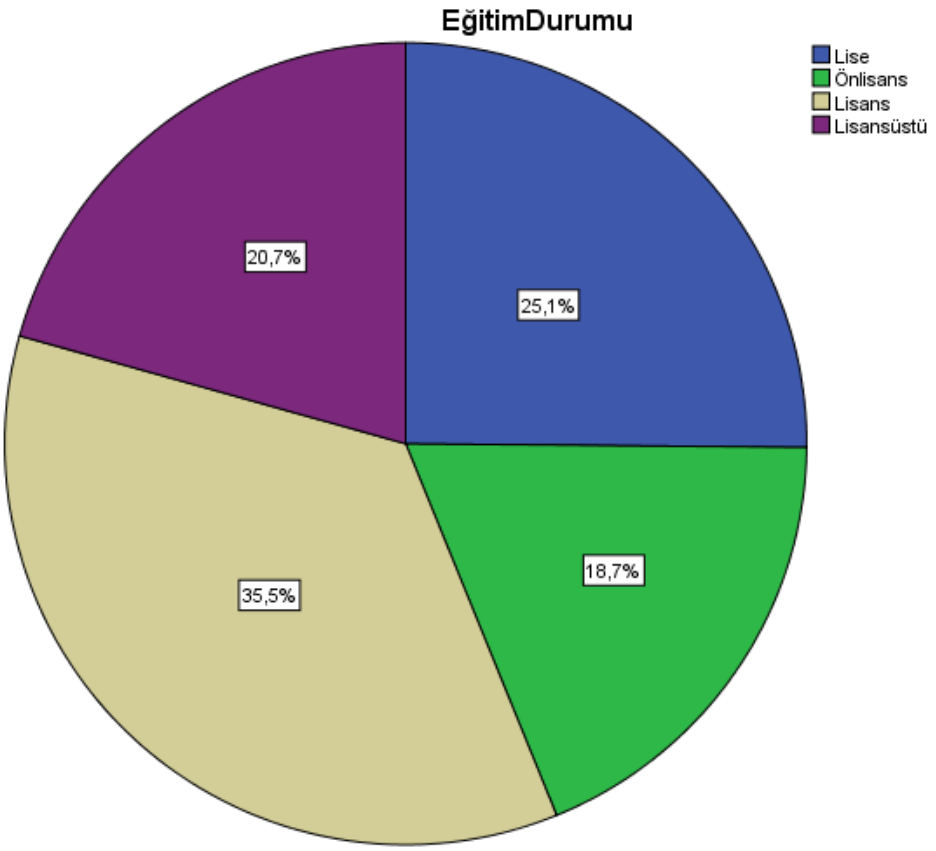

Şekil 4.2 : AFAD görevlilerinin yaş grubu dağılımı

Tablo 4.4 : AFAD görevlilerinin eğitim durumu bilgileri

Değişken	Grup	*f*	%
Eğitim Durumu	Lise	129	25.1
	Önlisans	96	18.7
	Lisans	182	35.5
	Lisansüstü	106	20.7
	Toplam	513	100.0

Tablo 4.4'e göre, araştırmaya katılan AFAD görevlilerinin %25.1'i (129 görevli) lise, %18.7'si (96 görevli) önlisans, %35.5'i (182 görevli) lisans ve %20.7'si (106 görevli) ise lisansüstü mezunudur.

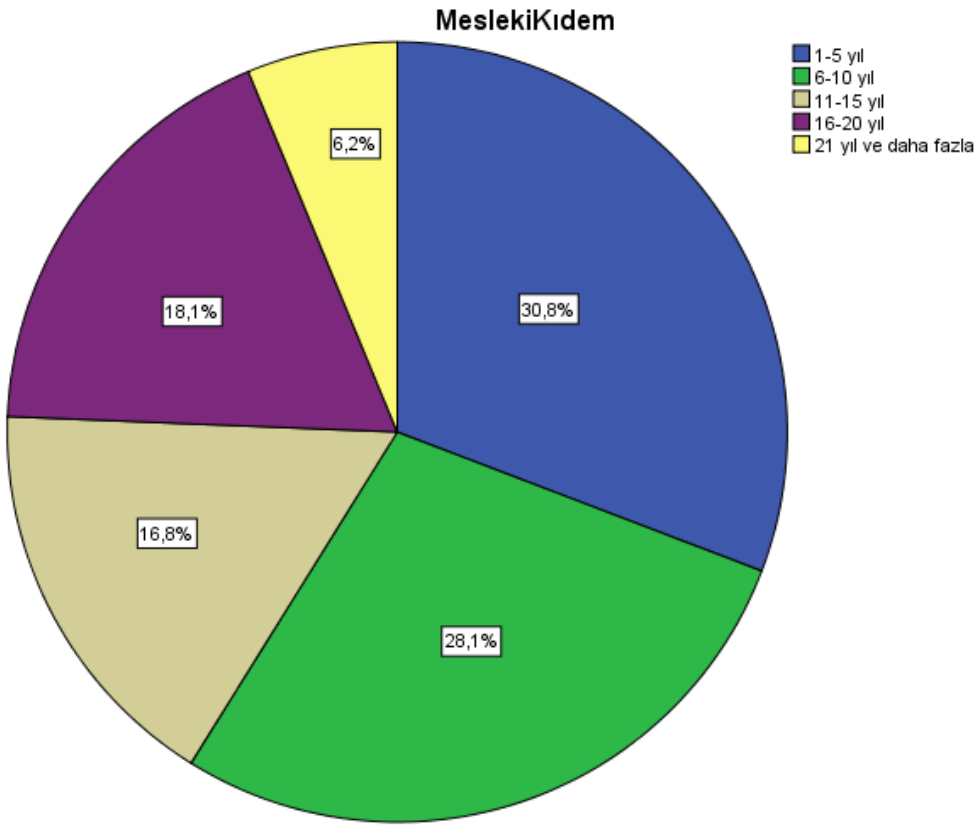

Şekil 4.3 : AFAD görevlilerinin eğitim durumu dağılımı

Tablo 4.5 : AFAD görevlilerinin mesleki kıdem bilgileri

Değişken	Grup	*f*	%
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	158	30.8
	6-10 yıl	144	28.1
	11-15 yıl	86	16.8
	16-20 yıl	93	18.1
	21 yıl ve daha fazla	32	6.2
	Toplam	513	100.0

Tablo 4.5'e göre, araştırmaya katılan AFAD görevlilerinin %30.8'i (158 görevli) 1-5 yıl, %28.1'i (144 görevli) 6-10 yıl, %16.8'i (86 görevli) 11-15 yıl, %18.1'i (93 görevli) 16-20 yıl ve %6.2'si (32 görevli) ise 21 yıl ve üzerinde mesleki kıdeme sahiptir.

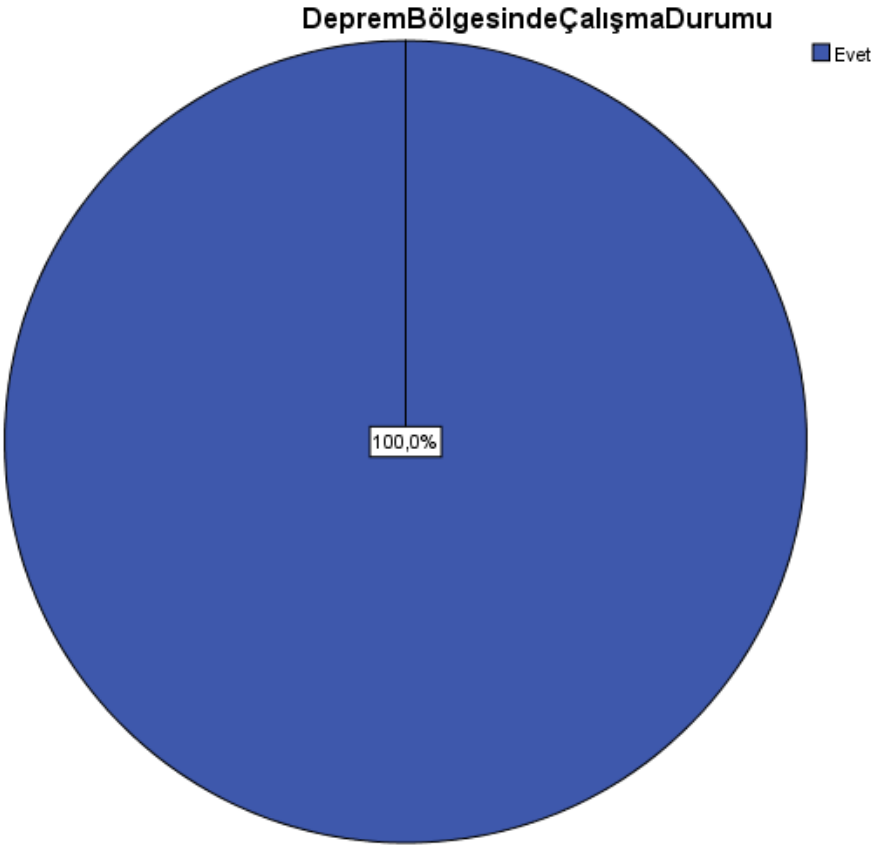

Şekil 4.4 : AFAD görevlilerinin mesleki kıdem dağılımı

Tablo 4.6 : AFAD görevlilerinin daha önce deprem bölgesinde çalışma bilgileri

Değişken	Grup	*f*	%
Daha Önce Deprem Bölgesinde Çalışma Durumu	Evet	513	100.0
	Hayır	-	-
	Toplam	513	100.0

Tablo 4.6'ya göre, araştırmaya katılan AFAD görevlilerinin %100.0'ü (513 görevli) daha önce deprem bölgesinde çalışmış iken %0.0'ı (0 görevli) ise daha önce deprem bölgesinde çalışmamıştır.

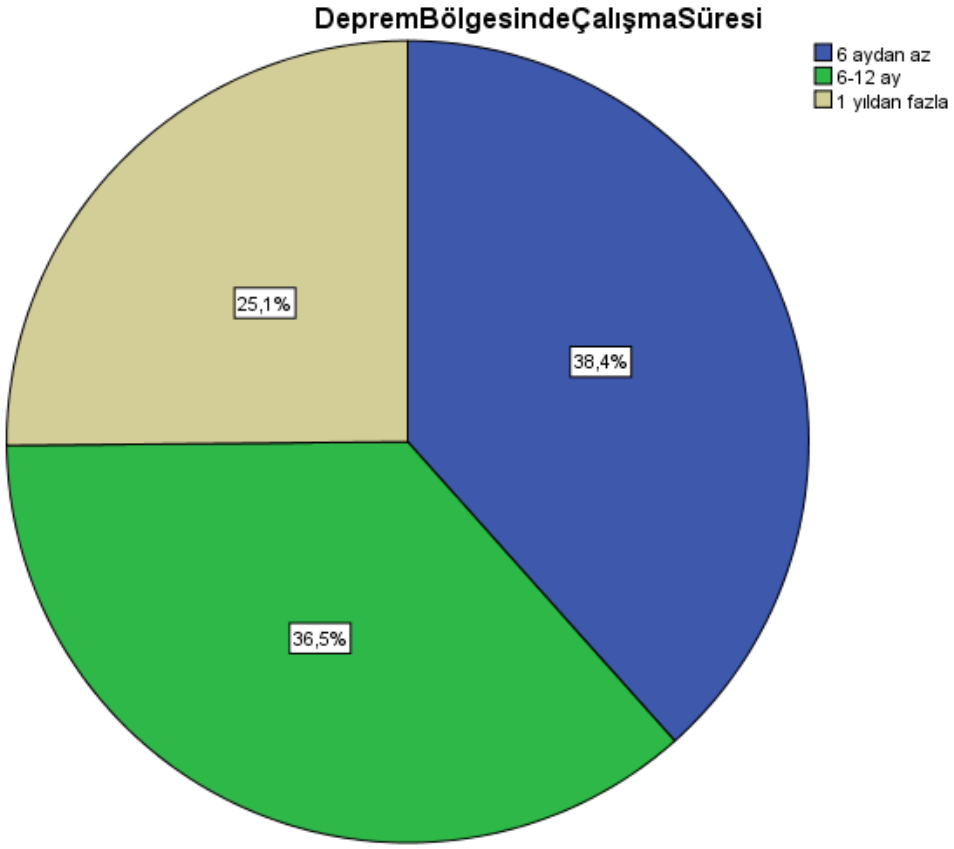

Şekil 4.5 : AFAD görevlilerinin daha önce deprem bölgesinde çalışma dağılımı

Tablo 4.7 : AFAD görevlilerinin deprem bölgesinde çalışma süresi bilgileri

Değişken	Grup	*f*	%
Deprem Bölgesinde Çalışma Süresi	6 aydan az	197	38.4
	6-12 ay	187	36.5
	1 yıldan fazla	129	25.1
	Toplam	513	100.0

Tablo 4.7'ye göre, araştırmaya katılan AFAD görevlilerinin %38.4'ü (197 görevli) 6 aydan az, %36.5'i (187 görevli) 6-12 ay ve %25.1'i (129 görevli) 1 yıldan fazla süreyle deprem bölgesinde çalışmaktadır.

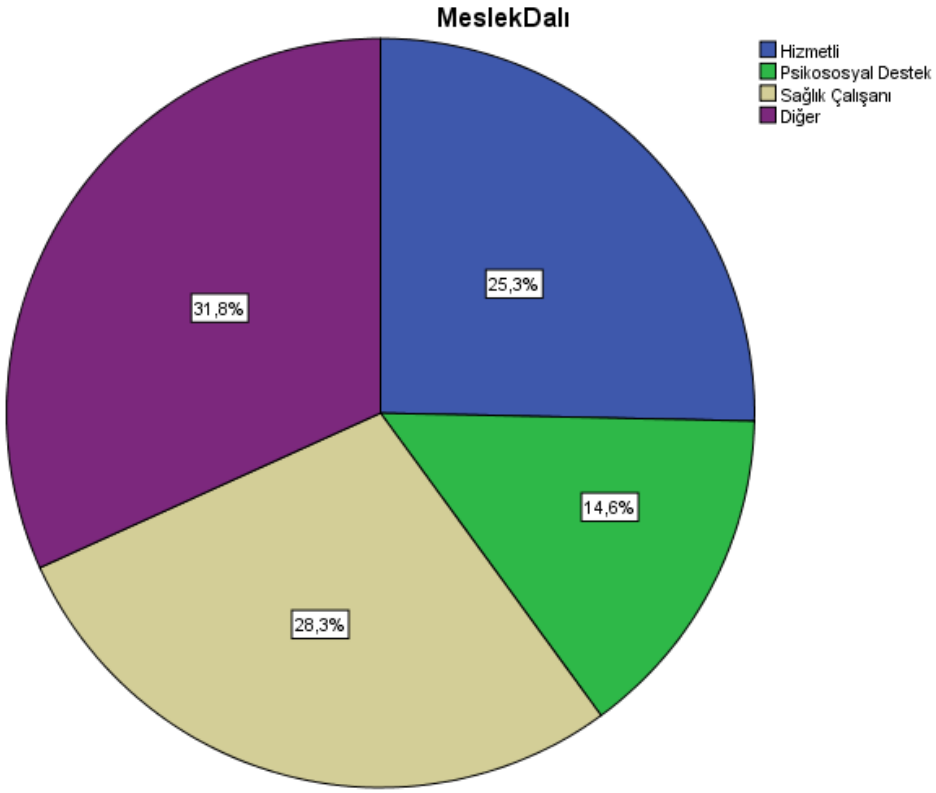

Şekil 4.6 : AFAD görevlilerinin deprem bölgesinde çalışma süresi dağılımı

Tablo 4.8 : AFAD görevlilerinin mesleki dal bilgileri

Değişken	Grup	*f*	%
Mesleki Dal	Hizmetli	130	25.3
	Psikososyal Destek	75	14.6
	Sağlık Çalışanı	145	28.3
	Diğer	163	31.8
	Toplam	513	100.0

Tablo 4.8'e göre, araştırmaya katılan AFAD görevlilerinin %25.3'ü (130 görevli) hizmetli, %14.6'sı (75 görevli) psikososyal destek, %28.3'ü (145 görevli) sağlık çalışanı ve %31.8'i (163 görevli) ise diğer dallarda yer alan mesleklerde çalışmaktadır.

Şekil 4.7 : AFAD görevlilerinin mesleki dal dağılımı

4.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Algısına Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın analizlerinde öncelikle deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenler bağlamında mukayese edilmiştir. Yapılan mukayeselerde; cinsiyete dayalı analizler bağımsız gruplar t testiyle ve yaş grubu, eğitim durumu, mesleki kıdem, deprem bölgesinde çalışma durumu ve meslek dalına dayalı analizler ise ANOVA ile yapılmıştır. Ayrıca, ANOVA'daki anlamlı farkların tespitinde Tukey testi kullanılmıştır.

Tablo 4.9 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının cinsiyete göre karşılaştırılması

Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	*p*
İSG Algısı (Toplam)	Kadın	122	109.13	19.21	511	-1.93	.06
	Erkek	391	112.71	17.48			

$^{*}p<.05$; $^{**}p<.01$

Tablo 4.9'dan hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin İSG algısı cinsiyete göre incelendiğinde; kadın ve erkek görevliler arasında anlamlı fark bulunamamıştır (t_{511}=-1.93; p=.06).

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Ha_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." cinsiyet değişkeni için kabul edilmiş; "**Ha_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise reddedilmiştir.

Tablo 4.10 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının yaş grubuna göre karşılaştırılması

Boyut	Yaş Grubu	n	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
İSG Algısı (Toplam)	18-24 yaş	51	107.82	16.63	2.69	.03*	5>1
	25-30 yaş	146	111.02	17.10			
	31-35 yaş	126	112.50	17.82			
	36-40 yaş	118	110.55	19.99			
	41 yaş ve üzeri	72	117.43	16.31			
	Total	513	111.86	17.95			

*p<.05; **p<.01

Tablo 4.10'dan hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin İSG algısı yaş grubuna göre incelendiğinde; 41 yaş ve üzerindeki görevlilerin (117.43±16.31) 18-24 yaş grubundaki görevlilerden (107.81±16.63) anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur ($F_{(4,508)}$=2.69; p=.03).

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Ha_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." yaş grubu değişkeni için reddedilmiş; "**Ha_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise kabul edilmiştir.

Tablo 4.11 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Boyut	Eğt. Durumu	n	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
İSG Algısı (Toplam)	Lise	129	108.31	16.84	4.16	.01*	4>1
	Önlisans	96	111.32	16.03			
	Lisans	182	111.95	18.51			
	Lisansüstü	106	116.51	19.10			
	Total	513	111.86	17.95			

*p<.05; **p<.01

Tablo 4.11'den hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin İSG algısı eğitim grubuna göre incelendiğinde; lisansüstü mezunu görevlilerin (116.51±19.10) lise mezunu görevlilerden (108.31±16.84) anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur ($F_{(3,509)}$=4.16; p=.01).

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Ha_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." eğitim durumu değişkeni için reddedilmiş; "**Ha_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise kabul edilmiştir.

Tablo 4.12 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının mesleki kıdeme göre karşılaştırılması

Boyut	Mesleki Kıdem	n	$\bar{x}$	ss	F	p
İSG Algısı (Toplam)	1-5 yıl	158	110.08	18.27	.77	.55
	6-10 yıl	144	112.32	17.62		
	11-15 yıl	86	111.58	17.07		
	16-20 yıl	93	113.63	18.50		
	21 yıl ve üstü	32	114.13	18.78		
	Total	513	111.86	17.95		

$^{*}p<.05$; $^{**}p<.01$

Tablo 4.12'den hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin İSG algısı mesleki kıdeme göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır ($F_{(4,508)}=.77$; $p=.55$).

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Ha_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." mesleki kıdem değişkeni için kabul edilmiş; "**Ha_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise reddedilmiştir.

Tablo 4.13 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının deprem bölgesinde çalışma süresine göre karşılaştırılması

Boyut	Dep. Bölgesinde Çalışma Süresi	n	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
İSG Algısı (Toplam)	6 aydan az	197	109.19	19.51	4.23	.02*	3>1
	6-12 ay	187	112.57	17.40			
	1 yıldan fazla	129	114.90	15.64			
	Total	513	111.86	17.95			

*p<.05; **p<.01

Tablo 4.13'ten hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin İSG algısı deprem bölgesinde çalışma süresine göre incelendiğinde; 1 yıldan fazla çalışma süresindeki görevlilerin (114.90±15.64) 6 aydan az çalışma süresindeki görevlilerden (109.19±19.51) anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur ($F_{(2,510)}$=4.23; p=.02).

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Ha_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." deprem bölgesinde çalışma süresi değişkeni için reddedilmiş; "**Ha_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise kabul edilmiştir.

Tablo 4.14 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı ve güvenliği algısının deprem bölgesinde meslek dalına göre karşılaştırılması

Boyut	Meslek Dalı	n	$\bar{x}$	ss	F	p
İSG Algısı (Toplam)	Hizmetli	130	115.59	16.25	2.66	.05
	Ps. Sos. Destek	75	110.41	17.02		
	Sağlık Çalışanı	145	110.00	19.31		
	Diğer	163	111.20	18.13		
	Total	513	111.86	17.95		

$^{*}p<.05$; $^{**}p<.01$

Tablo 4.14'ten hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin İSG algısı meslek dalına göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır ($F_{(3,509)}=2.66$; $p=.05$).

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Ha_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." meslek dalı değişkeni için kabul edilmiş; "**Ha_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise reddedilmiştir.

4.4. Tükenmişliğe Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın analizlerinde deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri demografik değişkenler bağlamında mukayese edilmiştir. Yapılan mukayeselerde; cinsiyete dayalı analizler bağımsız gruplar t testiyle ve yaş grubu, eğitim durumu, mesleki kıdem, deprem bölgesinde çalışma durumu ve meslek dalına dayalı analizler ise ANOVA ile yapılmıştır. Ayrıca, ANOVA'daki anlamlı farkların tespitinde Tukey testi kullanılmıştır.

Tablo 4.15 : AFAD görevlilerinde tükenmişliğin cinsiyete göre karşılaştırılması

Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	*p*
Tükenmişlik (Toplam)	Kadın	122	50.52	16.30	511	3.10	.002**
	Erkek	391	45.58	15.02			
Duygusal Tükenme	Kadın	122	28.48	10.40	511	4.27	.000**
	Erkek	391	24.26	9.26			
Duyarsızlaşma	Kadın	122	11.39	5.79	511	1.43	.15
	Erkek	391	10.57	5.46			
Kişisel Başarı	Kadın	122	37.35	2.63	511	.30	.76
	Erkek	391	37.25	3.62			

*$p<.05$; **$p<.01$

Tablo 4.15'ten hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri cinsiyete göre incelendiğinde; toplam puan ($t_{511}=3.10$; $p=.002$) ile duygusal tükenme ($t_{511}=4.27$; $p=.000$) boyutunda ise kadınların erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur. Ancak duyarsızlaşma ($t_{511}=1.43$; $p=.15$) ve kişisel başarı ($t_{511}=.30$; $p=.76$) boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Hb_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." cinsiyet değişkeni için reddedilmiş; "**Hb_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise kabul edilmiştir.

Tablo 4.16 : AFAD görevlilerinde tükenmişliğin yaş grubu kapsamında karşılaştırılması

Boyut	Yaş Grubu	n	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
Tükenmişlik (Toplam)	18-24 yaş	51	52.59	13.99	2.81	.03*	1>3,5
	25-30 yaş	146	46.26	16.66			
	31-35 yaş	126	45.16	14.62			
	36-40 yaş	118	47.97	14.88			
	41 yaş ve üzeri	72	44.43	15.53			
	Total	513	46.75	15.46			
Duygusal Tükenme	18-24 yaş	51	28.92	8.45	2.49	.04*	1>3
	25-30 yaş	146	24.82	9.96			
	31-35 yaş	126	24.38	9.27			
	36-40 yaş	118	25.83	9.96			
	41 yaş ve üzeri	72	24.21	9.91			
	Total	513	25.27	9.70			
Duyarsızlaşma	18-24 yaş	51	13.10	6.25	3.60	.01*	1>3,5
	25-30 yaş	146	10.90	6.23			
	31-35 yaş	126	9.94	4.93			
	36-40 yaş	118	11.01	4.81			
	41 yaş ve üzeri	72	9.83	5.30			
	Total	513	10.76	5.55			
Kişisel Başarı	18-24 yaş	51	37.43	3.56	.75	.56	-
	25-30 yaş	146	37.46	2.62			
	31-35 yaş	126	37.17	3.89			
	36-40 yaş	118	36.87	4.12			
	41 yaş ve üzeri	72	37.61	2.42			
	Total	513	37.27	3.41			

*$p<.05$; **$p<.01$

Tablo 4.16'dan hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri yaş grubuna göre incelendiğinde; toplam puanda ($F_{(4,508)}$=2.81; p=.03) ve duyarsızlaşma ($F_{(4,508)}$=3.60; p=.01) boyutunda 18-24 yaş grubundaki görevlilerin 31-35 yaş ile 41 yaş ve üzeri görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur. Ayrıca duygusal tükenme ($F_{(4,508)}$=2.49; p=.04) boyutunda 18-24 yaş grubundaki görevlilerin 31-35 yaş grubundaki görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur. Fakat kişisel başarı ($F_{(4,508)}$=.75; p=.56) boyutunda anlamlı fark bulunamamıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Hb_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." yaş grubu değişkeni için reddedilmiş; "**Hb_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise kabul edilmiştir.

Tablo 4.17 : AFAD görevlilerinde tükenmişliğin eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Boyut	Eğt. Durumu	n	$\bar{x}$	ss	F	p
Tükenmişlik (Toplam)	Lise	129	49.18	15.64	1.49	.22
	Önlisans	96	45.80	15.49		
	Lisans	182	45.67	14.48		
	Lisansüstü	106	46.53	16.70		
	Total	513	46.75	15.46		
Duygusal Tükenme	Lise	129	26.71	10.21	1.30	.27
	Önlisans	96	24.67	9.68		
	Lisans	182	24.73	8.71		
	Lisansüstü	106	24.97	10.64		
	Total	513	25.27	9.70		
Duyarsızlaşma	Lise	129	11.56	5.79	1.84	.14
	Önlisans	96	10.55	5.67		
	Lisans	182	10.13	5.17		
	Lisansüstü	106	11.07	5.69		
	Total	513	10.76	5.55		
Kişisel Başarı	Lise	129	37.09	3.97	.39	.76
	Önlisans	96	37.42	2.94		
	Lisans	182	37.18	3.16		
	Lisansüstü	106	37.51	3.53		
	Total	513	37.27	3.41		

$^{*}p<.05$; $^{**}p<.01$

Tablo 4.17'den hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri eğitim durumuna göre incelendiğinde; toplam puan ($F_{(3,509)}$=1.49; p=.22) ile duygusal tükenme ($F_{(3,509)}$=1.30; p=.27), duyarsızlaşma ($F_{(3,509)}$=1.84; p=.14) ve kişisel başarı ($F_{(3,509)}$=.39; p=.76) boyutlarında eğitim durumuna dayalı olarak gruplar arasında anlamlı fark tespit edilememiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Hb_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." eğitim durumu değişkeni için kabul edilmiş; "**Hb_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise reddedilmiştir.

Tablo 4.18: AFAD görevlilerinde tükenmişliğin mesleki kıdeme göre karşılaştırılması

Boyut	Mesleki Kıdem	n	$\bar{x}$	ss	F	p
Tükenmişlik (Toplam)	1-5 yıl	158	47.49	15.92	.79	.54
	6-10 yıl	144	45.08	16.12		
	11-15 yıl	86	48.41	14.76		
	16-20 yıl	93	46.89	14.08		
	21 yıl ve üstü	32	45.84	16.02		
	Total	513	46.75	15.46		
Duygusal Tükenme	1-5 yıl	158	25.48	9.76	.41	.80
	6-10 yıl	144	24.47	9.75		
	11-15 yıl	86	25.99	9.75		
	16-20 yıl	93	25.56	9.07		
	21 yıl ve üstü	32	25.00	11.17		
	Total	513	25.27	9.70		
Duyarsızlaşma	1-5 yıl	158	11.23	6.20	.83	.51
	6-10 yıl	144	10.29	5.78		
	11-15 yıl	86	11.22	4.92		
	16-20 yıl	93	10.45	4.57		
	21 yıl ve üstü	32	10.22	5.25		
	Total	513	10.76	5.55		
Kişisel Başarı	1-5 yıl	158	37.22	3.59	.99	.41
	6-10 yıl	144	37.68	2.80		
	11-15 yıl	86	36.80	4.34		
	16-20 yıl	93	37.12	3.30		
	21 yıl ve üstü	32	37.38	2.30		
	Total	513	37.27	3.41		

$^{*}p<.05$; $^{**}p<.01$

Tablo 4.18'den hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri mesleki kıdeme göre incelendiğinde; toplam puan ($F_{(4,508)}$=.79; p=.54) ile duygusal tükenme ($F_{(4,508)}$=.41; p=.80), duyarsızlaşma ($F_{(4,508)}$=.83; p=.51) ve kişisel başarı ($F_{(4,508)}$=.99; p=.41) boyutlarında mesleki kıdeme dayalı olarak gruplar arasında anlamlı fark tespit edilememiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Hb_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." mesleki kıdem değişkeni için kabul edilmiş; "**Hb_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise reddedilmiştir.

Tablo 4.19 : AFAD görevlilerinde tükenmişliğin deprem bölgesinde çalışma süresine göre karşılaştırılması

Boyut	Dep. Bölgesinde Çalışma Süresi	n	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
Tükenmişlik (Toplam)	6 aydan az	197	45.33	16.27	3.10	.04*	3>1
	6-12 ay	187	46.30	14.31			
	1 yıldan fazla	129	49.58	15.57			
	Total	513	46.75	15.46			
Duygusal Tükenme	6 aydan az	197	24.03	9.70	3.28	.04*	3>1
	6-12 ay	187	25.52	9.44			
	1 yıldan fazla	129	26.78	9.91			
	Total	513	25.27	9.70			
Duyarsızlaşma	6 aydan az	197	10.36	5.73	3.02	.05	-
	6-12 ay	187	10.47	5.09			
	1 yıldan fazla	129	11.79	5.82			
	Total	513	10.76	5.55			
Kişisel Başarı	6 aydan az	197	37.06	3.72	2.24	.11	-
	6-12 ay	187	37.69	3.06			
	1 yıldan fazla	129	36.99	3.37			
	Total	513	37.27	3.41			

*p<.05; **p<.01

Tablo 4.19'dan hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri deprem bölgesinde çalışma süresine göre incelendiğinde; toplam puan ($F_{(2,510)}$=3.10; p=.04) ile duygusal tükenme ($F_{(2,510)}$=3.28; p=.04) boyutunda 1 yıldan fazla süreyle çalışan görevlilerin 6 aydan az süreyle çalışan görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan

aldığı bulunmuştur. Fakat duyarsızlaşma ($F_{(2,510)}$=3.02; p=.05) ve kişisel başarı ($F_{(2,510)}$=2.24; p=.11) boyutunda gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Hb_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." deprem bölgesinde çalışma süresi değişkeni için reddedilmiş; "**Hb_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise kabul edilmiştir.

Tablo 4.20 : AFAD görevlilerinde tükenmişliğin deprem bölgesinde meslek dalı kapsamında karşılaştırılması

Boyut	Meslek Dalı	n	$\bar{x}$	ss	F	p
Tükenmişlik (Toplam)	Hizmetli	130	44.53	13.90	1.56	.20
	Ps. Sos. Destek	75	49.04	15.49		
	Sağlık Çalışanı	145	47.50	16.99		
	Diğer	163	46.82	15.13		
	Total	513	46.75	15.46		
Duygusal Tükenme	Hizmetli	130	24.18	9.01	.86	.46
	Ps. Sos. Destek	75	26.25	10.17		
	Sağlık Çalışanı	145	25.39	10.19		
	Diğer	163	25.56	9.59		
	Total	513	25.27	9.70		
Duyarsızlaşma	Hizmetli	130	9.87	4.93	1.90	.13
	Ps. Sos. Destek	75	11.47	6.07		
	Sağlık Çalışanı	145	11.24	6.10		
	Diğer	163	10.72	5.20		
	Total	513	10.76	5.55		
Kişisel Başarı	Hizmetli	130	37.52	2.83	1.25	.29
	Ps. Sos. Destek	75	36.68	4.37		
	Sağlık Çalışanı	145	37.13	3.83		
	Diğer	163	37.47	2.89		
	Total	513	37.27	3.41		

$^{*}p<.05$; $^{**}p<.01$

Tablo 4.20'den hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri meslek dalına göre incelendiğinde; toplam puan ($F_{(3,509)}$=1.56; p=.20) ile duygusal tükenme ($F_{(3,509)}$=.86; p=.46), duyarsızlaşma ($F_{(3,509)}$=1.90; p=.13) ve kişisel başarı ($F_{(3,509)}$=1.25; p=.29) boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Hb_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemektedir." meslek dalı değişkeni için kabul edilmiş; "**Hb_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyi demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir." ise reddedilmiştir.

4.5. İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı ile Tükenmişlik Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesinde pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca, AFAD görevlilerin iş sağlığı ve güvenliği algısının tükenmişlikleri üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesinde basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 4.21 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı güvenliği algısı ile tükenmişlik arasındaki ilişki

		İSG Algısı (Toplam)	Tükenmişlik (Toplam)	Duygusal Tükenme	Duyarsızlaşma	Kişisel Başarı
İSG Algısı (Toplam)	r	1				
	p					
	n	513				
Tükenmişlik (Toplam)	r	-.571**	1			
	p	.000				
	n	513	513			
Duygusal Tükenme	r	-.589**	.931**	1		
	p	.000	.000			
	n	513	513	513		
Duyarsızlaşma	r	-.338**	.848**	.673**	1	
	p	.000	.000	.000		
	n	513	513	513	513	
Kişisel Başarı	r	.362**	-.506**	-.282**	-.302**	1
	p	.000	.000	.000	.000	
	n	513	513	513	513	513

*$p<.05$; **$p<.01$

Tablo 4.21'den hareketle, katılımcı AFAD görevlilerinin iş sağlığı güvenliği algıları ile tükenmişlikleri arasındaki ilişki incelendiğinde; iş sağlığı ve güvenliği algısının

tükenmişliğe ait toplam puan (r_{513}=-.571**; p=.000), duygusal tükenme (r_{513}=-.589**; p=.000) ve duyarsızlaşma (r_{513}=-.338**; p=.000) boyutlarıyla negatif yönlü; kişisel başarı (r_{513}=.332**; p=.000) boyutuyla ise pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Hc_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algıları ile tükenmişlikleri arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır." reddedilmiş; "**Hc_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algıları ile tükenmişlikleri arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır." ise kabul edilmiştir.

Tablo 4.22 : AFAD görevlilerinde iş sağlığı güvenliği algısının tükenmişlik üzerindeki etkisi

Bağımsız Değişken	B	S.H.	β	t	p
Sabit	101.78	3.54		28.72	.000**
İSG Algısı	-.49	.03	-.57	-15.73	.000**
R=.57; R^2=.33; ΔR^2=.33; $F_{(1,511)}$=247.28; p=.000**					

$^{*}p$<.05; $^{**}p$<.01

Tablo 4.22'den hareketle, AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısının tükenmişlikleri üzerindeki etkisine yönelik kurulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F_{(1,511)}$=247.28; p=.000). Bu kapsamda, araştırmanın bağımsız değişkeni olan iş sağlığı ve güvenliği algısının bağımlı değişken olan tükenmişlik düzeyini yordamaktadır. Ayrıca, iş sağlığı ve güvenliği algısının tükenmişlik varyansının %33'ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda; "**Hd_0:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının tükenmişlik üzerinde yordayıcı etkisi bulunmamaktadır." reddedilmiş; "**Hd_1:** Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algılarının tükenmişlik üzerinde yordayıcı etkisi bulunmaktadır." ise kabul edilmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişliklerinin incelenmesine dair yürütülen bu araştırmanın sonuçları özetlenmiştir. Ayrıca, ilgili sonuçların liteatürde yer alan çalışmalara dayalı olarak tartışması yapılmıştır. Son olarak ise, araştırma konusundan hareketle birtakım öneriler verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu araştırmada, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerinde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Bu noktada ilk olarak İSG algısı cinsiyete göre değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları yorumlandığında, cinsiyete dayalı anlamlı fark bulunamamıştır. Buna göre, kadın ve erkek görevlilerin İSG algılarının benzer olduğu sonucuna ulaşılabilir. Mevcut çalışmalar değerlendirildiğinde, İSG algısı bakımından cinsiyet değişkenin sıkça ele alınmadığı bulunmuştur. Bu konuda yapılan az sayıda çalışmadan birisi, Koçali (2022)'nin araştırmasıdır. İlgili çalışmada, kadın ve erkeklerin İSG algısı doğrudan cinsiyete dayalı olarak karşılaştırılmamış; ancak İSG uygulamaları yapılırken cinsiyet faktörünün göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre, kadın ve erkekler için farklı uygulamalar önerilmiştir. Ayrıca, Tüzüner ve Özaslan (2011)'ın araştırmasında da benzer şekilde İSG uygulamalarında cinsiyet değişkenine dayalı farklara vurgu yapılmıştır. Dolayısıyla, Koçali (2022)'nin araştırmasında ve Tüzüner ve Özaslan (2011)'ın çalışmasında İSG uygulamaları bakımından cinsiyete dayalı farkların sınırları çizilmiştir.

Bu araştırmada, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı yaş grubu özelinde incelendiğinde anlamlı sonuçlara varılmıştır. Bu doğrultuda, 41 yaş ve üzerindeki AFAD görevlilerinin 18-24 yaş grubundaki AFAD görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, yaş grubu değişkeninin AFAD çalışanlarının İSG algısı düzeyi için anlamlı bir değişken olduğu söylenebilir. Bu sonuç, araştırma

kapsamında ulaşılması beklenen bir sonuç olmuştur. Çünkü, daha önce yürütülen benzer araştırmalarda yaş grubuna dayalı anlamlı sonuçlar tespit edilmiştir (Tüzüner ve Özaslan, 2011; Kocaay ve Biçer, 2022; Tozkoparan ve Taşoğlu, 2011). Bu doğrultuda, araştırmanın yaş grubu özelinde elde ettiği sonuçların literatüre paralel olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında edinilen bir başka sonuç, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısında eğitim durumu özelinde edinilen anlamlı farklardır. Buna göre, lisansüstü mezunu görevlilerin lise mezunu görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur. Bu doğrultuda, eğitim durumunun İSG algısı bakımından anlamlı bir değişken olduğu söylenebilir. Literatürdeki çalışmalar ele alındığında eğitim durumu özelinde inceleme yapan yegane araştırmanın Kocaay ve Biçer (2022)'e ait olduğu belirlenmiştir. İlgili araştırma İSG uygulamalarında eğitim durumu etkisini incelemesi bakımından bu çalışma ile örtüşürken anlamlı sonuçlar elde edememesi açısından ise bu çalışma ile ters düşmektedir. Bu sebeple, araştırmanın literatüre zenginlik kazandırdığı söylenebilir.

Katılımcı görevlilerin İSG algısı mesleki kıdeme göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır. Buna göre, farklı kıdemlere sahip görevlilerin İSG algılarının denk olduğu sonucundan söz edilebilir. Literatürdeki araştırmalar ele alındığında mesleki kıdemin sıkça incelenen bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Vural, 2023; Demirhan ve Kilitci, 2020; Bayraktaroğlu vd., 2018). İlgili çalışmalarda da bu araştırmada elde edilen sonuca paralel bulgulara ulaşılması, bu araştırmanın literatür ile uyumunu gözler önüne sermesi bakımından önemlidir.

İSG algısı deprem bölgesinde çalışma süresine göre incelendiğinde; 1 yıldan fazla çalışma süresindeki görevlilerin 6 aydan az çalışma süresindeki görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucu tespit edilmiştir. İlgili literatür incelendiğinde; deprem bölgesinde çalışma süresine göre değerlendirme yapan bir araştırmanın

mevcut olmadığı sonucu elde edilmiştir. Dolayısıyla araştırma kapsamında edinilen bu sonuçların literatür için öncü nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı meslek dalı özelinde incelendiğinde anlamlı sonuçlara varılamamıştır. Bu doğrultuda, farklı meslek dallarında yer alan görevlilerin İSG algılarının denkliği ifade edilebilir. İSG temelinde yapılan araştırmalar, farklı meslek dallarını kıyaslamak yerine genel olarak bir meslek grubu özelinde yürütülmüş ve meslek hastalıklarına yoğunlaşmıştır (Oral ve Bekman, 2021; Ilıman, 2015; Karadeniz, 2012; Yardım vd. 2007). Bu bağlamda, araştırmanın meslek dalı özelinde elde ettiği sonuçlar, literatürü çeşitlendirmektedir.

Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri cinsiyet özelinde incelendiğinde anlamlı sonuçlara varılmıştır. Bu doğrultuda, toplam puan ile duygusal tükenme boyutunda kadınların erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır. Ancak duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında ise anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. İlgili literatür incelendiğinde tükenmişliği cinsiyet özelinde ele alan pek çok çalışma tespit edilmiştir (Aslan ve Özata, 2008; Yakut vd., 2013; Çelik, 2020; Aksu ve Baysal, 2005; Ören ve Türkoğlu, 2006; Tümkaya ve Çavuşoğlu, 2010). İlgili araştırmaların sayısı çok fazla olduğu için cinsiyet özelinde anlamlı sonuçlara ulaşan araştırmalar ve bu noktada anlamlı bir sonuç elde edemeyen araştırmalar yer almaktadır. Dolayısıyla, literatürdeki çalışmalarda tükenmişliğin cinsiyete göre fark göstermesi noktasında bir görüş birliği olmadığı söylenebilir. Bu bağlamda, araştırmanın cinsiyete göre elde ettiği sonuçlar literatürde yer alan çalışmaların sonuçlarını çeşitlendirmesi dolayısıyla önem arz etmektedir.

AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri yaş grubuna göre incelendiğinde; toplam puan ve duyarsızlaşma boyutunda 18-24 yaş grubundaki görevlilerin 31-35 yaş ile 41 yaş ve üzerindeki görevlilerden; duygusal tükenme boyutunda 18-24 yaş grubundaki görevlilerin 31-35 yaş grubundaki görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur. Fakat kişisel başarı boyutlarında anlamlı fark bulunamamıştır.

Tükenmişlik üzerine yürütülen araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bu sonuçların sıkça saptandığı belirlenmiştir. Bu araştırmalara; Kaya vd. (2007), Aslan ve Özata (2008) ve Yılmaz (2017)'ın çalışmaları örnek olarak verilebilir. Bu bağlamda, araştırmanın yaş grubu özelinde elde ettiği sonuçların literatürle uyumlu olduğu söylenebilir.

Katılımcı grubunun tükenmişlikleri eğitim durumuna göre incelendiğinde; toplam puan ile duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Bu sonuç, daha önceki çalışmalarda sıkça saptanmıştır. Örneğin; Helvacı ve Turhan (2013)'ın Mersin ilinde yürüttüğü araştırmada farklı öğrenim düzeylerine sahip sağlık çalışanlarının tükenmişlik düzeylerinin benzer olduğu sonucu elde edilmiştir. Buna ilaveten, Yakut vd. (2013)'nin çalışması ve Tekir vd. (2016)'nin araştırması ve Çelik (2020)'in çalışması da tükenmişlik düzeyi üzerinde benzer sonuçlar elde etmiştir

Katılımcıların tükenmişlikleri deprem bölgesinde çalışma süresine göre incelendiğinde; toplam puan ile duygusal tükenme boyutunda 1 yıldan fazla süreyle çalışan görevlilerin 6 aydan az süreyle çalışan görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur. Fakat duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır. İlgili literatür incelendiğinde; deprem bölgesinde çalışma süresine göre değerlendirme yapan bir araştırmanın mevcut olmadığı sonucu elde edilmiştir. Dolayısıyla araştırma kapsamında edinilen bu sonuçların literatür için öncü nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri meslek dalına göre incelendiğinde; toplam puan ile duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Tükenmişlik üzerine yürütülen araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ilgili çalışmalarda farklı meslek gruplarını karşılaştırmak yerine muhasebeci, akademisyen, hemşire, öğretmen vb. gibi tek meslek özelinde inceleme yaptıkları belirlenmiştir (Boyar, 2011; Öz ve Çeviren, 2017; Tetik, 2011; Kılınçarslan, 2019; Dolunay, 2002; Camcı ve Kavuran, 2021). Dolayısıyla,

araştırmanın meslek dalı özelinde elde ettiği sonuçların literatüre yeni bir bakış açısı kazandırdığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında, AFAD görevlilerinin İSG algısının tükenmişliğe ait toplam puan, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarıyla negatif yönlü; kişisel başarı boyutu ile de pozitif yönlü anlamlı ilişkisi olduğu sonucu bulunmuştur. Ayrıca, AFAD görevlilerinin İSG algısının tükenmişlikleri üzerindeki etkisi incelendiğinde, kurulan modelin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, araştırmanın bağımsız değişkeni olan İSG algısının bağımlı değişken olan tükenmişlik düzeyini yordadığı sonucundan söz edilebilmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde; deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişliklerini doğrudan inceleyen bir çalışma bulunamamıştır. Ama bazı çalışmaların doğrudan olmasa da dolaylı olarak bu araştırma ile örtüştüğü belirlenmiştir. Örneğin; Günaydın ve Şüküroğlu (2021)'nun araştırmasında, maden çalışanlarının tükenmişlik düzeyinin İSG uygulamaları üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Araştırma sonunda, tükenmişlik düzeyinin azalmasının İSG uygulamalarına pozitif etki ettiği sonucuna ulaşılması, Günaydın ve Şüküroğlu (2021)'nun araştırmasıyla bu çalışmanın ortak noktasıdır. Ayrıca, Aytaç vd. (2016) tarafından yürütülen araştırmada da İSG uzmanlarının mesleki tükenmişlikleri incelenirken Aktekin (2010)'in çalışmasında ise İSG hemşirelerinin tükenmişlikleri ele alınmıştır. Günaydın ve Şüküroğlu (2021), Aytaç vd. (2016) ve Aktekin (2010)'in araştırmalarından hareketle, literatürdeki çalışmaların deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişliklerini ortaya koyma bakımından yetersiz olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, bu araştırmanın elde ettiği sonuçlar literatürdeki boşlukları giderirken mevcut çalışmalara yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Literatürde yer alan çalışmalar değerlendirildiği zaman ülkemizde son yıllarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının, çalışan algılarının ve iş sağlığı güvenliği algılarının ele alındığı birçok çalışma yapıldığı göze çarpmaktadır. Bilindiği gibi

deprem bölgelerinde görev yapan çalışanların birçok sağlık riski ile karşılaşmaları söz konusudur. Çalışanların karşılaşacakları sağlık risklerinden korunmak için yüksek iş sağlığı ve güvenliği algısına sahip olmaları gerekmektedir. Çalışanların mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi de mesleki tükenmişlik düzeyini etkileyen unsurların en aza indirilmesine ve çalışan verimliliğinin arttırılmasına katkı sağlayacaktır. Bunun sağlanması için öncelikli olarak deprem bölgesinde görev yapan çalışanların mevcut iş sağlığı ve güvenliği algılarının analiz edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda araştırmada ulaşılan bu sonuçların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.2. Sonuç

Bu araştırmada ilk olarak, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı cinsiyete göre değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları yorumlandığında, anlamlı fark bulunamamıştır. Buna göre, kadın ve erkek görevlilerin İSG algılarının benzer olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı yaş grubu özelinde incelendiğinde anlamlı sonuçlara varılmıştır. Bu doğrultuda, 41 yaş ve üzerindeki AFAD görevlilerinin 18-24 yaş grubundaki AFAD görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında edinilen bir başka sonuç, deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısında eğitim durumu özelinde edinilen anlamlı farklardır. Buna göre, lisansüstü mezunu görevlilerin lise mezunu görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur.

Katılımcı görevlilerin İSG algısı mesleki kıdeme göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır. Buna göre, farklı kıdemlere sahip görevlilerin İSG algılarının denk olduğu sonucundan söz edilebilir.

Örneklem grubunun İSG algısı deprem bölgesinde çalışma süresine göre incelendiğinde; 1 yıldan fazla çalışma süresindeki görevlilerin 6 aydan az çalışma süresindeki görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucu tespit edilmiştir.

Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı meslek dalı özelinde incelendiğinde anlamlı sonuçlara varılamamıştır. Bu doğrultuda, farklı meslek dallarında yer alan görevlilerin İSG algılarının denkliği ifade edilebilir.

Deprem bölgesindeki konteyner kentlerde çalışan AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri cinsiyet özelinde incelendiğinde anlamlı sonuçlara varılmıştır. Bu doğrultuda, toplam puan ile duygusal tükenme boyutunda kadınların erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır. Ancak duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında ise cinsiyete dayalı olarak anlamlı bir sonuç elde edilememiştir.

AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri yaş grubuna göre incelendiğinde; toplam puan ve duyarsızlaşma boyutunda 18-24 yaş grubundaki görevlilerin 31-35 yaş ile 41 yaş ve üzerindeki görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur. Ayrıca, duygusal tükenme boyutunda 18-24 yaş grubundaki görevlilerin 31-35 yaş grubundaki görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat kişisel başarı boyutunda anlamlı fark bulunamamıştır.

Katılımcı grubunun tükenmişlikleri eğitim durumuna göre incelendiğinde; toplam puan ile duygusal tükenme, duyarsızlaşma kişisel başarı boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

AFAD görevlilerinin tükenmişlik düzeyleri mesleki kıdeme göre incelendiğinde; toplam puan ile duygusal tükenme, duyarsızlaşma kişisel başarı boyutlarında gruplar arasında anlamlı sonuçlar elde edilememiştir.

Araştırma sonunda katılımcıların tükenmişlikleri deprem bölgesinde çalışma süresine göre incelendiğinde; toplam puan ile duygusal tükenme boyutunda 1 yıldan fazla süreyle çalışan görevlilerin 6 aydan az süreyle çalışan görevlilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı bulunmuştur. Fakat duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutunda gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

AFAD görevlilerinin tükenmişlikleri meslek dalına göre incelendiğinde; toplam puan ile duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutlarında gruplar arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Bu araştırmanın temel amacı, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerinde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç kapsamında; AFAD görevlilerin iş sağlığı ve güvenliği algısı ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesinde pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca, AFAD görevlilerin iş sağlığı ve güvenliği algısının tükenmişlikleri üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesinde basit doğrusal regresyon analizi kullanılmış olup edinilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Katılımcı AFAD görevlilerinin İSG algıları ile tükenmişlikleri arasındaki ilişki incelendiğinde; İSG algısının tükenmişliğe ait toplam puan, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma boyutlarıyla negatif yönlü; kişisel başarı boyutu ile de pozitif yönlü anlamlı ilişkisi olduğu bulunmuştur. Bu kapsamda, İSG algısı yükseldikçe tükenmişlik azalmakta; İSG algısı azaldıkça da tükenmişlik yükselmektedir. Ancak kişisel başarı ise İSG algısı ile paralel yönde hareket etmektedir.

Deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerinde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısının tükenmişlikleri üzerindeki etkisi incelendiğinde, kurulan modelin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, araştırmanın bağımsız değişkeni olan İSG algısının bağımlı değişken olan tükenmişlik düzeyini yordadığı sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, İSG algısının tükenmişlik varyansının %27'sini açıkladığı sonucu bulunmuştur.

5.3. Öneriler

Bu araştırmanın konusu, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerinde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı ve tükenmişliklerinin incelenmesidir. Bu konudan hareketle, verilebilecek öneriler şu şekildedir:

1. Bu araştırmada ele alınan değişkenler İSG algısı ve tükenmişliktir. Daha başka çalışmalarda; iş kazaları, mesleki doyum, yaşam kalitesi vb.gibi değişkenler de incelenebilir.
2. Bu araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Sonraki araştırmalar için deneme modeli önerilebilir. Bu sayede, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerinde çalışan AFAD görevlilerinin İSG algısı ve tükenmişlikleri üzerinde etkisi bulunana bağımsız değişkenlerin etkisi derinlemesine incelenebilir.
3. Bu araştırmanın evreni, deprem bölgesinde yer alan konteyner kentlerinde çalışan AFAD görevlileridir. İleriki araştırmalarda daha başka evrenler seçilebilir.
4. Bu çalışmanın örneklemi, 513 AFAD görevlisinden oluşmaktadır. Büyük sayıdaki örneklemlerin daha güvenilir sonuçlar verdiği bilinden, daha sonraki çalışmalarda daha büyük örneklem gruplarına ulaşıp veri toplanması önerilebilir.
5. Bu araştırmada ele alınan demografik değişkenlere ek olarak; medeni durum, çocuk sahibi olma durumu ve çocuk sayısı gibi demografik değişkenler de değerlendirilebilir.
6. Bu araştırmada, İSG algısı ve tükenmişliğe dair nicel veriler toplanmıştır. Sonraki çalışmalarda anket yöntemiyle edinilen nicel verilerin yanı sıra nitel veriler de toplanabilir.

6. KAYNAKLAR

AFAD. (2012). *Afet yönetimi ve temel ilkeleri: Afet yönetiminde iyileştirme aşaması, ulusal ve uluslararası örnekler, ülkemizde iyileştirme ve mevzuat, sürdürülebilirlik ve iyileştirme*. AFAD: Ankara

AFAD. (2014). *Müdahale, iyileştirme ve sosyoekonomik açıdan 2011 Van depremi*. AFAD: Ankara.

Akcan, B., Merdin, M. & Gençyürek Erdoğan, M. (2023). Afet iletişimi, politik tüketim ve sosyal medya: 6 Şubat Kahramanmaraş örneği. *Yeni Medya Dergisi*, 14(1), 1-20.

Akkoç, İ., & Tunç, H. (2015). Örgüt çalışanlarının tükenmişlik düzeylerinin araştırılması: Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğü örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 18(34): 1-21.

Akman, T. (2019). *Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ve mesleki doyumlarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Akpınar, T. & Çakmakkaya B. Y. (2014). İş sağlığı ve güvenliği açısından işverenlerin risk değerlendirme yükümlülüğü. *Çalışma ve Toplum*, 1(40), 273-304.

Aksu, A. & Baysal, A. (2005). İlköğretim okulu müdürlerinde tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,* 41(41), 7-24.

Aktekin, F. A. (2010). *İş sağliği ve güvenliğinin hemşirelerin tükenmişlik düzeyleri üzerine etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi,.

Akten, S. (2007). *Rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi.

Amasralı, A. (2016). *Ortaokul ve lise matematik öğretmenlerinin örgütsel sinizm tutumları ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki (Amasya ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Aslan, Ş. & Özata, M. (2008). Duygusal zeka ve tükenmişlik arasındaki ilişkilerin araştırılması: sağlık çalışanları örneği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 30, 77-97.

Aşan, H. (2024). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrası afet yönetimi açısından sosyal medya hesaplarının güvenirlik analizi ve değerlendirilmesi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi,* 15(1 -Deprem Özel Sayısı-), 411-429.

Avlar, E., Limoncu, S. & Tizman, D. (2022). Post-earthquake temporary housing unit: CLT E-BOX. *Journal of the Faculty of Engineering and Architecture of Gazi University,* 38(1), 471-482.

Ay, M. & Avşaroğlu, S. (2010). Muhasebe çalışanlarının mesleki tükenmişlik, iş doyumu ve yaşam doyumlarının incelenmesi: Mesleki tükenmişlik düzeyleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1170-1189.

Aytaç, S., Akalp, S. & Gökçe, A. (2016). İş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının işe bağlı stres ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 30(5).

Bayraktaroğlu, S., Mustafa, M. & Atay, E. (2018). Çalışanlarda iş güvenliği ve iş kazası algısı: Mavi yakalılar üzerine bir araştırma. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5(9), 1-15.

Bilik, M. B. (2015). *Van depremleri üzerine sosyolojik bir analiz -mekân, afet yönetimi ve algı* [Yüksek Lisans Tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Bocheliuk, V. Y., Zavatska, N. Y., Bokhonkova, Y. O., Toba, M. V. & Panov, N. S. (2020). Emotional burnout: Prevalence rate and symptoms in different socio-

professional groups. *Journal of Intellectual Disability–Diagnosis and Treatment*, 8(1), 33-40.

Boyar, E. (2011). *Türkiye'de muhasebe meslek mensuplarının mesleki tükenmişlik durumlarının araştırılması* [Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Camcı, G. & Kavuran, E. (2021). Hemşirelerin iş stresi ve tükenmişlik düzeyleri ile meslek ve yaşam doyumu düzeyleri arasindaki ilişkinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24(2), 274-283.

Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Pegem Akademi.

Ceylan, H. (2012). Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği eğitimi sorunlar ve çözüm önerileri. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges),* 2(2), 94-104.

Coşkun, M. K. (2012). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 11(41), 64-77.

Çabuş, D. (2014). *İş Sağlığı ve güvenliği algılamalarının işgörenlerin demografik özelliklerine göre değerlendirilmesi: Isparta sağlık sektörü örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

Çelik, H. (2020). *Sağlık çalışanlarının tükenmişlik düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin incelenmesi: Kadirli Devlet Hastanesi Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Çağ Üniversitesi.

Çınar, F. (2015). Din kültürü ve ahlak bilgisi ve imam hatip lisesi meslek dersleri öğretmenlerinin tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 235-282.

Çiçek, G. (2018). *Lise öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve iş doyumu düzeyleri üzerine bir çözümleme: Siirt örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Dağlı, A. & Gündüz, H. (2008). Yatılı ilköğretim bölge okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri (Diyarbakır ili örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* 10, 12-35.

Demirhan, G, & Kilitci Z. (2020). Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin yönetici görüşleri. *The Journal Of Social Sciences*, 24(24), 38-52.

Doğan, B., Yalçınkaya, C. & Balcı, M. G. (2017). Türkiye'de mühendislik fakültelerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitimi. *Mühendis ve Makina*, 58(685), 1-15.

Dolunay, A. B. (2002). Keçiören ilçesi genel liseler ve teknik-ticaret-meslek liselerinde görevli öğretmenlerde tükenmişlik durumu" araştırması. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası,* 55(1).

Duyar, G. (2010). *İş sağlığı ve güvenliği (Tuzla Tersaneleri Örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi.

Duygun, T. (2001). *Zihinsel engelli ve sağlıklı çocuk annelerinde stres belirtileri stresle başaçıkma tarzları ve algılanan sosyal desteğin tükenmişlik düzeyine olan etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Erol, S. (015). İş sağlığı ve güvenliği konusunda işveren, çalışan ve devletin rolü. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 2(4), 86-103.

Ervural, B. Ç. (2020). Varyans analizi (ANOVA) ve Kovaryans analizi (ANCOVA) ile deney tasarımı: Bir gıda işletmesinin tedarik süresine etki eden faktörlerin belirlenmesi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 7(2), 923-941.

George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*. Pearson.

Günaydın, M. & Şüküroğlu, E. E. (2021). Yeraltı maden çalışanlarının tükenmişlik düzeylerinin iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına etkisi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 13(2), 179-209.

Güngör, Ö., Gökkaya, Ö. & Demir, B. (2018). Kocaeli Üniversitesi İktisadi İşletme çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Socıal Humanıtıes Scıences Research*, 5(31), 4769-4775.

Helvacı, I. & Turhan, M. (2013). Tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi: silifke'de görev yapan sağlık çalışanları üzerinde bir araştırma. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 1(4), 58-68.

Horozoğlu, K. (2017). İş kazalarının iş sağlığı ve güvenliği açısından analizi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 265-281.

Ilıman, E. Z. (2015). Türkiye'de meslek hastaliklari. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 1(1), 21-36.

Innstrand, S. T., Langballe, E. M., Falkum, E. & Aasland, O. G. (2011). Exploring within-and between-gender differences in burnout: 8 different occupational groups. *International Archives of Occupational And Environmental Health*, 84, 813-824.

İnce, N. & Şahin, A. (2015). Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitimci Formunu Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 6(2), 385-399. DOI: 10.21031/epod.97301

Kaplan, M. & Eren, M. E. (2018). İş sağlığı ve güvenliği algısının iş stresi üzerindeki etkisi: Kamu hastanesinde bir araştırma. *Mukaddime*, 9(2), 181-194.

Karadeniz, O. (2012). Dünya'da ve Türkiye'de iş kazaları ve meslek hastalıkları ve sosyal koruma yetersizliği. *Çalışma ve Toplum*, 3(34),15-73.

Kaya, M., Üner, S., Karanfil, E., Uluyol, R., Yüksel, F. & Yüksel, M. (2007). Birinci basamak sağlık çalışanlarının tükenmişlik durumları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni,* 6(5), 357-363.

Kayabaşı, Y. (2008). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(20), 191-212.

Kazu, İ. Y. & Yıldırım, D. (2021). Mesleki tükenmişlik: Etki eden faktörler, belirtileri ve sonuçları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 462-473.

Kılıç, A. F. (2022). Değişkenlerin kategori sayılarının ve dağılımlarının korelasyon katsayılarına etkisi. *Ege Eğitim Dergisi,* 23(1), 50-80.

Kılıç, S. (2013). Doğrusal regresyon analizi. *Journal of Mood Disorders*, 3(2), 90-92.

Kılınçarslan, T. B. & Küçüksüleymanoğlu, R. (2019). Muhasebe meslek mensuplarının mesleki tükenmişlik düzeylerinin araştırılması: Bursa ili örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 617-636.

Kılkış, İ. (2013). İş sağlığı ve güvenliği'nde yeni bir dönem: 6331sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu (İSGK). ISGUC *The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 15(1), 17-42.

Kocaay, F.(2020). *Bir fakülte çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği yeterlilik algılarına ilişkin ölçek geliştirme çalışması* [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Kocaay, F. & Biçer, B. K. (2022). Sağlık çalışanlarında iş sağlığı ve güvenliği yeterlilik algısının değerlendirilmesi. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 12(2), 274-279.

Koçali, K. (2022). Madencilik sektörü iş kazalarının kayıp iş günü ve cinsiyet risk faktörleri açısından sürveyans analizi. *Scientific Mining Journal*, 221-229.

Kolukırık, S. & Tuna, M. (2009). Türk medyasında deprem algısı: marmara depremi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28), 286-298.

Kul, S. (2014). Uygun istatistiksel test seçim kılavuzu/guideline for suitable statistical test selection. *Plevra Bülteni*, 8(2), 26-29.

Kurt, E. & Gülbahçe, A. (2019). Van depremini yaşayan öğrencilerin travma sonrası stres bozukluğu düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 23(3), 957-972.

Maslach, C. & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2(1), 99-113.

Mutlu, N. G. & Altuntaş, S. (2017). Türkiye'de 1974-2016 yıllarında iş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan lisansüstü tezlerin profili. *Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi,* 7(2), 509-535.

Nakajima, Ş.(2012). Deprem ve sonrası psikolojisi. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 28(2), 150-155.

Oral, T. Y. & Bekman, F. B. (2021). İnsan sağlığı hizmetleri çalışanlarının maruz kaldığı meslek hastalığı etkenlerinin iş sağlığı ve güvenliği kapsamında incelenmesi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi,* 3(2),: 160-178.

Ören, N. & Türkoğlu, H. (2006). Öğretmen adaylarında tükenmişlik. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16).

Öz, B. & Çeviren, S. M. (2017). Muhasebe meslek mensuplarında tükenmişlik sendromu: Mersin örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 10(3), 41-59.

Özata, Ş, & Limoncu, S. (2014). 16. ve 20. yy. arası İstanbul ve yakın çevresinde meydana gelen deprem sonrası barınma uygulamalarının incelenmesi. *Megaron*, 9(3), 217-227.

Özdemir, A. & Şahinöz, T. (2022). Toplumda afet farkındalığı oluşturmaya yönelik kullanılan araçlar: nitel bir çalışma. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1), 78-93.

Özeren, M. S. (2015). *Depremden korkmuyorum nasıl korunacağımı biliyorum*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Öztürk, M. K. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının deprem deneyimleri üzerine bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-1), 308-319.

Öztürk, V., Koçyiğit, S. Ç. & Bal, E. Ç. (2011). Muhasebe meslek mensuplarının mesleki tükenmişlik düzeyleri ile işe bağlılık arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma: Ankara ili örneği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 12 (1), 84-98.

Peker, R. (2002). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerine etki eden bazı faktörler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 305-318.

Purvanova, R. K. & Muros, J. P. (2010). Gender differences in burnout: A meta-analysis. *Journal of Vocational Behavior*, 77(2), 168-185.

Sakarya, D. & Güneş, C. (2013). Van depremi sonrasında travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinin psikolojik dayanıklılık ile ilişkisi. *Kriz Dergisi*, 21(1), 25-32.

Salvagioni ,D. A. J., Melanda, F. N., Mesas, A. E., González, A. D., Gabani, F. L. & Andrade, S. M. D. (2017). Physical, psychological and occupational consequences of job burnout: A systematic review of prospective studies. *PloS one*, 12(10), 1-29.

Sönmez, M. B. (2022). Depremin psikolojik etkileri, psikolojik destek ve korkuyla baş etme. *TOTBİD Dergisi*, 21(3), 337-343.

Şahmaran, T., Kar, H. & Arısal, İ. (2019). İş sağlığı ve güvenliği ön lisans programında verilen eğitim ve öğretimin iş sağlığı ve güvenliği algısı üzerine etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi,* 11(18), 1797-1827.

Şeker, B. D. & Akman, E. (2014). Van depremi sonrası duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkiler: polis örneklemi incelemesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(27), 215-231.

Şengül, M. & Turan, M. (2013). Erciş depremi örneğinde afet sonrası geçici yerleşim alanlarında yönetim uygulamaları ve sorunları. *Mülkiye Dergisi*, 36(1-274), 113-148.

Tatlican, M. & Çögenli, M. Z. (2020). İş sağlığı ve güvenliği performans değerlendirme uygulamalarının iş tatmini üzerine etkisi: Endüstri işletmesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 181-194.

Tekir, Ö., Çevik, C., Arık, S. & Ceylan, G. (2016). Sağlık çalışanlarının tükenmişlik, iş doyumu düzeyleri ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,* 18(2), 51-63.

Tetik, S. (2011). Öğretim elemanlarının tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi: Salihli meslek yüksekokulu örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 7*(13), 339-350.

Tozkoparan, G. & Taşoğlu, J. (2011). İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile ilgili işgörenlerin tutumlarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 30(1), 181-209.

Tümkaya, S. & Çavuşoğlu, İ. (2010). Sınıf öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 19(2), 468-481.

Tüzüner, V. & Özaslan, B. (2011). Hastanelerde iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi,* 40(2), 138-154.

Yakut, H. İ., Kapısız, S. G., Durutuna, S. & Evran, A. (2013). Sağlık alanında çalışma yaşamında tükenmişlik**.** *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi,* 10(38), 1564-1571.

Yalçıntaş, M. (2019). *Fen bilimleri öğretiminde kuantum öğrenme modeli kullanmanın ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin akademik merak, kaygı, özyeterlik ve başarı düzeylerine etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.

Yardım, N. (2007). Türkiye iş kazaları ve meslek hastalıkları: 2000-2005 yılları ölüm hızları. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(4), 264-271.

Yılmaz, A. (2012). Türkiye'de afetlerde karşılaşılan sorunlar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 1(1), 61-81.

Yılmaz. D. (2017). *Sağlık çalışanlarının mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi: tekirdağ'daki sağlık çalışanları üzerinde bir araştırma. (Araştırma ve uygulama merkezi yoğun bakım hemşireleri örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yüksel-Kaçan, C. & Örsal, Ö. (2018). Yoğun bakım hemşirelerinde tükenmişliği etkileyen faktörler: Sistematik derleme. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 22(1), 25-36.

Vural, S. (2023). *Konut inşaatı sektöründe iş sağlığı ve güvenliği maliyetleri, işveren ve çalışan teknik personelin iş sağlığı ve güvenliği kültürünün değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Zhao, X., Coates, G. & Xu, W. (2019). A hierarchical mathematical model of the earthquake shelter location-allocation problem solved using an interleaved MPSO–GA. *Geomatics, Natural Hazards and Risk*, 10(1), 1712-1737.

Zhong, G., Zhai, G., Shang, K. & Chen, W. (2022). A two-stage hierarchical model for spatial location and evacuation allocation problem of urban earthquake shelters: a case study in Central urban area of Yangbi county, Yunnan province, China. *Geomatics, Natural Hazards and Risk*, 13(1), 1721-1761.

EKLER

EK-1 : Etik Kurul İzni

İlgi:Etik Kurul Onayı, 09.07.2024

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Etik Kurulunun 08.07.2024 tarih ve 2024/07-1294 sayılı toplantı sonucu ‘’Deprem Bölgesinde Yer Alan Konteyner Kentlerde Çalışan AFAD Görevlilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Algılarının ve Tükenmişliklerinin İncelenmesi’’ başlıklı çalışma Fen ve Tıbbi Müdahale Gerektirmeyen Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurul’u tarafından oy birliği ile uygun bulunmuştur.

EK-2 : Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz nedir?

( ) Erkek ( ) Kadın

2. Yaş grubunuz nedir?

( ) 18-24 yaş ( ) 25-30 yaş ( ) 31-35 yaş ( ) 36-40 yaş ( ) 41 yaş ve üzeri

3. Eğitim düzeyiniz nedir?

( ) Lise ( ) Ön lisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

4. Mesleki kıdeminiz nedir?

( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16-20 yıl ( ) 21 yıl ve üzeri

5. Daha önce deprem bölgesinde çalışmış olma durumunuz nedir?

( ) Evet çalıştım ( ) Hayır çalışmadım

6. Ne kadar süredir deprem bölgesinde çalışmaktasınız?

Belirtiniz:……

7. Meslek dalınız nedir?

Belirtiniz:……

EK-3 : İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı Ölçeği

Aşağıdaki yeterlilik maddelerine ilişkin seçeneklerden hangisi kendi durumunuzu tanımlıyorsa karşısındaki kutucuğun içine (X) işareti koyunuz. Lütfen, kendinizi değerlendirerek (X) biçiminde işaretlemelerinizi yapınız. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. Ad-soyad yazmayınız.

		Hiç	Az	Kısmen	Olduk	Çok
1.	İş sağlığı ve güvenliğinin amaçlarını söyleyebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
2.	Çalışma yaşamındaki risk gruplarını sayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
3.	Risk değerlendirmelerinin hangi durumlarda yapılması gerektiğini açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
4.	İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının yararlarını açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
5.	İş sağlığı ve güvenliği kültürünü açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
6.	İşyeri hekiminin görevlerini sıralayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
7.	İşyerinde tehlikeli durumları fark edebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
8.	Risk değerlendirme çalışmaları sırasında çözüm önerebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
9.	Çalışma ortamımda ergonomik sorunları saptayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
10.	Meslek hastalığından kuşkulandığımda izlemem gereken yolu anlatabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
11.	İş kazası olduğunda yapılması gerekenleri sırasıyla söyleyebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
12.	İş sağlığı ve güvenliği kurullarının görevlerini sayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
13.	İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin yasal temellerini açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
14.	Acil durum tatbikatlarının hangi sıklıkta yapılması gerektiğini açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
15.	İş sağlığı ve güvenliği konusunda kimlerin sorumlu olduğunu açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
16.	Çalışan olarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda yükümlülüklerimi sayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
17.	İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin hangi durumlarda verilmesi gerektiğini açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
18.	İşyeri hekiminin yürüttüğü çalışmalara katılmamın sağlığım açısından önemini açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
19.	İşyerlerinde tehlike sınıfına göre yapılacak çalışmaların farkını anlatabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
20.	Çalışan olarak iş sağlığı ve güvenliği konusunda yasal haklarımı sayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
21.	Hangi sorunlar için iş güvenliği uzmanıma başvuracağımı bilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
22.	İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hangi kayıtların tutulduğunu sayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
23.	Acil durum planı hazırlanırken öneride bulunabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
24.	Ramak kala olayını açıklayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
25.	İşyerimde kullanılan kişisel koruyucu donanımları sayabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
26.	İşyerimde bulunan uyarı levhalarının anlamını söyleyebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
27.	Ramak kala bir olayda ne yapmam gerektiğini söyleyebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
28.	Çalışma ortamımda düzenin nasıl sağlanacağını anlatabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
29.	İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının maliyetini kimin karşılayacağını söyleyebilirim.	( )	( )	( )	( )	( )

EK-4 : Maslach Tükenmişlik Ölçeği

Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi belirtiniz.		**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1.	İşimden soğuduğumu hissediyorum	1	2	3	4	5
2.	İş dönüşü kendimi ruhen tükenmiş hissediyorum	1	2	3	4	5
3.	Sabah kalktığımda bir gün daha bu işi kaldıramayacağımı hissediyorum	1	2	3	4	5
4.	İşim gereği karşılaştığım insanların ne hissettiğini hemen anlarım	1	2	3	4	5
5.	İşim gereği bazı kimselere sanki insan değillermiş gibi davrandığımı fark ediyorum	1	2	3	4	5
6.	Bütün gün insanlarla uğraşmak benim için gerekten çok yıpratıcı	1	2	3	4	5
7.	İşim gereği karşılaştığım insanların sorunlarına en uygun çözüm yollarını bulurum	1	2	3	4	5
8.	Yaptığım işten yıldığını hissediyorum	1	2	3	4	5
9.	Yaptığım iş sayesinde insanların yaşamına katkıda bulunduğuma inanıyorum	1	2	3	4	5
10.	Bu işte alışmaya başladığımdan beri insanlara karşı sertleştim	1	2	3	4	5
11.	Bu işin beni giderek katılaştırmasından korkuyorum	1	2	3	4	5
12.	Çok şeyler yapabilecek güçteyim	1	2	3	4	5
13.	İşimin beni kısıtladığını düşünüyorum	1	2	3	4	5
14.	İşimde çok fazla çalıştığımı hissediyorum	1	2	3	4	5
15.	İşim gereği karşılaştığım insanlara ne olduğu umurumda değil	1	2	3	4	5
16.	Doğrudan doğruya insanlarla çalışmak bende çok fazla stres yaratıyor	1	2	3	4	5
17.	İşim gereği karşılaştığım insanlarla aramda rahat bir hava yaratırım	1	2	3	4	5
18.	İnsanlarla yakın bir çalışmadan sonra kendimi canlanmış hissederim	1	2	3	4	5
19.	Bu işte bir çok kayda değer başarı elde ettim	1	2	3	4	5
20.	Yolun sonuna geldiğimi hissediyorum	1	2	3	4	5
21.	İşimdeki duygusal sorunlara serinkanlılıkla yaklaşırım	1	2	3	4	5
22.	İşim gereği karşılaştığım insanların bazı problemlerini sanki ben yaratmışım gibi davrandıklarını hissediyorum	1	2	3	4	5